

Abstract

The purpose of this study was to develop a structural model of the ability to properly predict the internal performance of the second theoretical high school in Ilam province with the help of social capital. In terms of applied purpose and in terms of implementation method, it is a kind of explanatory mixed research. In a small part of the statistical population, including all principals and teachers, members of educational departments and heads of the Association of Parents and Teachers of the second theoretical high school in the province in the academic year of 1998-99, there were 1912 people. According to Cochran's formula, the sample size of 320 people from 154 schools was obtained by multi-neighborhood cluster sampling. Measurement tools included a social capital questionnaire and a checklist of internal performance indicators. The validity of the content of the questionnaire was confirmed by 3 university experts who were experts in the field of social capital. Cronbach's alpha coefficient was used for its reliability, which was calculated to be 0.82. Research data were analyzed using structural equation modeling and Smart pls2 software. In the qualitative section, 13 managers, teachers and members of educational departments who had lived experience and knowledge in the field were selected as the statistical population. The sample size in the qualitative stage was due to the saturation level of 9 people by snowball sampling method who were interviewed in depth. The validity of the content of the interview questions was examined by 3 education experts based on the appropriateness of the questions, comprehensibility and wording. The reliability of the interview questions was evaluated with the agreement coefficient and its value was calculated to be 0.78. The results of the quantitative section indicate that there is a significant relationship between social capital and internal efficiency of the theoretical secondary schools in Ilam province. That is, it has a significant positive or direct relationship with positive internal efficiency and has a significant negative or inverse relationship with negative internal efficiency. That is, the higher the social capital of schools, the higher the rate of their positive internal efficiency indicators and the lower the rate of their negative internal efficiency indicators, and the lower the social capital of schools, the higher the rate of their negative internal efficiency indicators and the rate of their positive internal efficiency indicators. Is down. Also, the structural model of social capital has the ability to properly predict positive and negative internal efficiency. The results of the qualitative section showed that the reasons for the positive relationship between social capital and positive internal efficiency are the five factors of trust, relationships, cooperation, support, and socialization of social capital. Also, the reasons for the negative relationship between social capital and negative internal efficiency were the six factors of improving social relations, trust in others, meritocracy, non-political interference, collaboration, and a network of communication. These findings indicate that positive internal efficiency can be increased and negative internal efficiency can be reduced in theoretical secondary schools with social capital.

key words: Social capital, educational quality, schools

بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی مدارس جهت ارائه الگوی ساختاری کیفیت آموزشی (مورد مطالعه مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام)

بابک باقری^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

یداله مهرعلی زاده^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵

محمد حسین پور^۳لیلا بهمنی^۴

چکیده

هدف این پژوهش، تدوین مدل ساختاری توانایی پیش بینی مناسب کارایی درونی مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام به کمک سرمایه اجتماعی بود. از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرا، از نوع تحقیق آمیخته تبیینی است. در بخش کمی جامعه آماری شامل کلیه مدیران و دبیران، اعضای گروه های آموزشی و رؤسای انجمن اولیا و مربیان مدارس مقطع متوسطه دوم نظری استان در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ به تعداد ۹۱۲ نفر بود. که براساس فرمول کوکران، حجم نمونه برابر ۳۲۰ نفر از ۱۵۴ مدرسه به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای بدست آمد. ابزار اندازه گیری شامل پرسشنامه سرمایه اجتماعی و چک لیست شاخص های کارایی درونی بود. روایی محتوای پرسشنامه توسط ۳ نفر از متخصصان دانشگاهی که در حوزه سرمایه اجتماعی صاحب نظر بودند تایید شد. برای پایایی آن نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن ۰/۸۲ محاسبه شد. داده های پژوهش با استفاده از مدل سازی معادلات ساختاری و به کمک نرم افزار Smart pls2 تحلیل شد. در بخش کیفی تعداد ۱۳ نفر از مدیران، دبیران و اعضای گروه های آموزشی که در زمینه مورد پژوهش تجربه زیسته و آگاهی هایی داشتند، به عنوان جامعه آماری انتخاب شد. حجم نمونه در مرحله کیفی با توجه به سطح اشباع ۹ نفر به روش نمونه گیری گلوله برفی بود که مورد مصاحبه عمیق قرار گرفتند. روایی محتوای سوالات مصاحبه توسط ۳ نفر از کارشناسان آموزش و پرورش براساس تناسب سوالات، قابل فهم بودن و جمله بندی مورد بررسی قرار گرفت. پایایی سوالات مصاحبه با ضریب توافق مورد بررسی و مقدار آن ۰/۷۸ محاسبه شد. نتایج بخش کمی حاکی از آن است که بین سرمایه اجتماعی و کارایی درونی مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام رابطه معناداری وجود دارد. یعنی با کارایی درونی مثبت رابطه معنا دار مثبت یا مستقیم دارد و با کارایی درونی منفی رابطه معنا دار منفی یا معکوس دارد. یعنی هرچه سرمایه اجتماعی مدارس بالاتر باشد نرخ شاخص های کارایی درونی مثبت آنان نیز بالا و نرخ شاخص های کارایی درونی منفی آنان پایین است و هرچه سرمایه اجتماعی مدارس پایین تر باشد نرخ شاخص های کارایی درونی منفی آنان بالا و نرخ شاخص های کارایی درونی مثبت آنان پایین است. همچنین مدل ساختاری سرمایه اجتماعی توانایی پیش بینی مناسب کارایی درونی مثبت و منفی را دارد. نتایج بخش کیفی نشان داد که دلایل رابطه مثبت بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی مثبت پنج عامل اعتماد، روابط، همکاری، حمایت، جامعه پذیری کردن سرمایه اجتماعی است. و همچنین دلایل رابطه منفی بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی منفی عوامل شش گانه بهبود روابط اجتماعی، اعتماد داشتن به دیگران، شایسته سالاری، عدم دخالت سیاست، تشریک مساعی، شبکه ای از ارتباطات بود. این یافته ها حاکی از آن است که می توان در مدارس دوره دوم متوسطه نظری با سرمایه اجتماعی کارایی درونی مثبت را افزایش و کارایی درونی منفی را کاهش داد.

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.^۱

استاد گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران و دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.^۲

دانشیار گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.^۳

استادیار گروه آموزش ابتدایی، واحد امیدیه، دانشگاه آزاد اسلامی، امیدیه، ایران.^۴

سرعت تحولات علمی دنیایی که در آن زندگی می‌کنیم چنان است که از آن به عنوان دنیای در حال تغییر یاد می‌شود. پیش‌قرآول ایجاد این تغییرات، نظام‌های آموزشی هر یک از کشورهای جهان است که ممکن است در این زمینه پیشرو یا دنباله‌رو باشند. از بین این نظام‌ها، آموزش و پرورش به عنوان پایه پیشرفت و توسعه پایدار نقش مهمی را ایفا می‌نماید. یکی از زیرنظام‌های آموزش و پرورش، دوره‌ی دوم متوسطه است و به دلیل آن که دانش‌آموزانی را در سنین ۱۵ تا ۱۷ سال را تحت پوشش خود داشته و واسطه‌ی بین مدرسه و دانشگاه می‌باشد از موقعیت حساسی برخوردار است. لذا باید از چنان کیفیتی برخوردار باشد که هم دانش‌آموزان را در راهیابی به آموزش عالی کمک کند و هم آنانی را که خواهان ورود به بازار کار هستند معاضدت نماید. معمولاً مدرسی می‌تواند به این امر جامه عمل بپوشاند که از نظر امکانات و نیروی انسانی آموزشی و پرورشی کارا و با کیفیتی برخوردار باشند. لذا این امر در بین اولیا از چنان اهمیتی برخوردار است که به دنبال ثبت نام فرزندانشان در مدرسی هستند که تا حد ممکن از کارایی^۲ و کیفیت^۳ لازم برخوردار باشند و این باعث شده است تحت تقاضای اجتماعی خانواده‌ها برای برخورداری از مدارس باکیفیت دولت‌ها تحت فشار قرار گرفته و از طرق مختلف موضوع ارتقاء همه‌جانبه مدارس را در شعار، اسناد بالا دستی و برنامه‌های خود بگنجانند. در سطح بین‌المللی نیز در پاسخ به چاره‌جویی برای بحران کیفیت آموزش و مدارس، سازمان‌های بین‌المللی از جمله یونسکو را بر آن شده است که برنامه‌ها و ماموریت‌هایی را همانند آموزش برای همه^۴، برنامه آموزشی ۲۰۳۰، طرح تیمز^۵، پرلز^۶ و تدوین جوایز و مشوق‌های متعدد کشورهای عضو یونسکو برای ارتقای کیفیت آموزش در اقصی نقاط جهان به اجرا درآورد. وجود فاصله ۳۳،۹۴ درصدی و ۲۲،۶۴ درصدی تا نقطه مطلوب صد درصدی، به ترتیب در میانگین تعداد فارغ‌التحصیلان پسر و دختر پایه سوم متوسطه نظری مدارس دولتی و غیردولتی و شهری و روستایی استان ایلام از سال تحصیلی ۹۰-۹۱ تا ۹۵-۹۴ مطابق گزارش سالنامه آماری وزارت آموزش و پرورش سال تحصیلی ۹۰-۹۱ (۱۳۹۲: ۳۷۵)؛ سالنامه آماری وزارت آموزش و پرورش سال تحصیلی ۹۲-۹۱ (۱۳۹۳: ۳۴۶)، سالنامه آماری سال تحصیلی ۹۳-۹۲ (۱۳۹۴: ۳۷۹)؛ سالنامه آماری کشور سال تحصیلی ۹۴-۹۳ (۱۳۹۵: ۶۶۷)؛ سالنامه آماری کشور سال

^۱ A changing world

^۲ Efficiency

^۳ Quality

^۴ Education for All

^۵ Teamss

⁶ girls

تحصیلی ۹۵-۹۴ (۱۳۹۷: ۶۵۳) و همچنین آمار ۴۴,۳۱ درصدی دانش آموزان پسر و آمار ۵۵,۶۸ درصدی دانش آموزان دختر از مجموع ۷۰۴ نفری دانش آموزان ترک تحصیل مدارس دولتی و غیردولتی شهری و روستایی متوسطه نظری در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ (سالنامه آماری ۹۴-۹۵ وزارت آموزش و پرورش: ۱۹۱) و همچنین وجود ۷۰۹ نفر دانش آموز ۱۵ سال بازمانده از تحصیل (۳۰۱ پسر و ۴۰۸ دختر) و تعداد ۹۷۷ نفر دانش آموز ۱۶ سال بازمانده از تحصیل (۴۱۷ پسر و ۵۶۰ دختر) در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ (سالنامه آماری ۹۴-۹۵ وزارت آموزش و پرورش: ۲۸۲) به عنوان بخش کوچکی از نارسائی های آموزش و پرورش استان ایلام در مقطع متوسطه دوم نظری، باعث شده است که کیفیت این حوزه مورد سوال قرار گرفته و بررسی کیفیت آن از جنبه کارایی درونی را ضروری سازد. صحبت از کیفیت موضوعی است که در همه سازمان ها بسیار مهم است زیرا موفقیت مدیریت سازمان ها وابسته به آن است. با این حال، صحبت از کیفیت در آموزش بسیار مهمتر است، که نتیجه آن متخصصانی هستند که سازمان ها را رهبری خواهند کرد. آموزش و پرورش به عنوان یکی از ارکان توسعه پایدار و به تبع آن کیفیت مدارس و عوامل مؤثر بر آن همواره به عنوان موضوعی مهم از دیر باز مورد اذعان و تأکید پژوهشگران حوزه های مختلف به ویژه متخصصان تعلیم و تربیت بوده است (یولین و تسچنین- موران؛ ۲۰۰۸: ۶۹). عواملی هم چون دانش آموز، معلمان، مدیران، مدرسه و خدمات آن، خانواده، محیط زندگی، برنامه آموزشی، قوانین و مقررات مدرسه، جو مدرسه، فرهنگ مدرسه، انتظارات جامعه از مدرسه (لای و کنگ، ۲۰۱۱: ۱۸۳)، نیروی انسانی متخصص و متعهد، مدیریت آموزشی قوی، ویژگی های فراگیران، فرایندهای یادگیری و یاددهی (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۲)، امکانات و تجهیزات از جمله عواملی هستند که بر کیفیت مدارس تأثیر می گذارند.

علیرغم برخورداری استان ایلام از منابع و مواهب معدنی و آلی، به سبب فقر مدیریتی و منابع انسانی متخصص جزء استان های کم برخوردار محسوب شده و به تبع وضعیت اقتصادی، آموزش و پرورش آن نیز از محرومیت حادی رنج می برد. بر این اساس آگاهی از ارزیابی عملکرد مدارس متوسطه نظری استان و کیفیت آن ها به عنوان گهواره و بستر پی ریزی آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص در علوم پایه و مدیریت، در زمینه میزان برخورداری از امکانات و تجهیزات و یاری رساندن به سازمان دهی محیط و موقعیت آموزشی و اجرای برنامه درسی و تلاش برای تشخیص و کاهش فاصله وضع موجود و مطلوب، به وسیله ی بررسی کارایی درونی در مدارس مذکور امری ضروری است. و ارائه ی الگویی در این زمینه را اجتناب ناپذیر می نماید. پژوهشگران مختلف کیفیت را به صورت کارایی، بهره وری، اثربخشی، پاسخ گویی، نوآوری و شرایط آموزشی

^۱. Uline and Tschannen- Moran

^۲. Lai and Cheng

و یا ترکیبی از این اصطلاحات بیان کرده‌اند (استونر و فریمن، ۱۳۷۵: ۱۴). کارایی نسبت ستاده‌ها به داده‌های مورد استفاده در تولید یک کالا یا خدمت را نشان می‌دهد. هدف کارایی به حداکثر رساندن منفعت در مقابل هزینه انجام شده یا به حداقل رساندن هزینه برای به دست آوردن یک منفعت مشخص است (مصدق راد و اشرفی، ۱۳۹۶، ۳۰۴). کارایی را انجام دادن کارها به نحو شایسته و مناسب و همچنین نسبت خروجی به ورودی و یا بیشترین ستاده نسبت به کمترین نهاده تعریف نموده‌اند. ارزیابی از کارایی در نظام آموزشی به دو صورت ارزیابی درونی و بیرونی (بررسی کارایی درونی و بیرونی) انجام می‌گیرد (محسن پور، ۱۳۸۹: ۶۰). در ارتباط با تعریف کارایی درونی می‌توان گفت که با توجه به امکانات، منابع و مدت زمانی که برای تحصیل دانش آموزان در هر پایه تحصیلی در نظر گرفته شده، نحوه عبور دانش آموزان به چه صورتی است. یعنی در هر سال و در هر پایه تحصیلی چه درصدی از شاگردان هر پایه مردود می‌شوند و یا مدرسه را ترک می‌کنند. و این تکرار پایه و ترک تحصیل از لحاظ اقتصادی چه تأثیری بر بازده نظام آموزشی دارد (محسن پور: ۶۱). بررسی عوامل مؤثر بر کارایی درونی در جهت ارتقای سطح کیفیت سیستم آموزش و پرورش از اهمیت زیادی برخوردار است. یکی از این عوامل که به نظر می‌رسد با کارایی درونی نظام آموزشی در ارتباط متقابل باشد سرمایه اجتماعی است.

مفهوم سرمایه اجتماعی

انسان‌ها موجوداتی اجتماعی هستند که به اقتضای آن در اثر فعالیت‌های اجتماعی با هم در تعاملند این تعامل بر اساس نظر پاتنام (۱۹۹۵) منجر به محصولی بنام سرمایه اجتماعی می‌گردد. این سرمایه ناشی از پیوندها، هنجارها و اعتمادها بوده و تحت همین عوامل تشکیل می‌شود و بین شرایط اجتماعی مختلف قابل انتقال و مبادله است. به عقیده پاتنام سرمایه اجتماعی بر اساس منابع آن تعریف می‌شود. وی به سرمایه اجتماعی به صورت کلان‌نگریسته و آن را در رشد و توسعه اقتصادی کشور مؤثر می‌داند و از این منظر سرمایه اجتماعی را به منزله دارایی جمعی گروه‌ها و جوامع تلقی می‌کند. لذا تعریف وی از سرمایه اجتماعی عبارت است از مجموعه‌ای از ویژگی‌های خاص سازمان‌های اجتماعی (همانند اعتماد اجتماعی، هنجارها و شبکه‌ها) که کارایی سازمان را از طریق تسهیل کنش‌های هماهنگ ارتقاء می‌بخشد (حیدری پور و همکاران، ۱۳۹۱: ۳). رابرت پاتنام (۲۰۰۰) نیز سرمایه اجتماعی را ویژگی‌های سازمان‌های اجتماعی مانند شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد اجتماعی تعریف می‌کند، که هماهنگی و همکاری در جهت منافع متقابل را تسهیل می‌کنند. وی بر ارتباط اصلی عناصری مانند اعتماد متقابل و شبکه

³ Stoner and Freeman

¹ Social capital

² Putnam

های اجتماعی برای حمایت از رفاه در سطح فردی، شرکت، محله و کشور تاکید دارد. علاوه بر این، او سرمایه اجتماعی را اساس کار دموکراسی و مستقیماً با کیفیت نهادها و انسجام اجتماعی که ممکن است جامعه به آن توجه داشته باشد مرتبط می داند (پارانت، ۲۰۱۹: ۴). کلمن سرمایه اجتماعی را با کارکرد آن تعریف می کند و آن را یک شی واحد نمی داند بلکه آن را مخلوطی از عناصر گوناگونی می داند که دارای دو وجه مشترک اند اول آن که ریشه در ساختار اجتماعی دارند و دیگر این که این ساختار در تسهیل کنش افراد موثرند (مائیونگ و سئو، ۲۰۱۶: ۳۲۳). بوردیو تیز سرمایه اجتماعی را حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی می داند که در نتیجه مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادینه شده بین افراد و به عبارت ساده تر، عضویت در یک گروه حاصل می شود (عبیدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۶). پورتز (۱۹۹۸) نیز سرمایه اجتماعی را توانایی بازیگران در تأمین منافع به موجب عضویت در شبکه های اجتماعی یا سایر ساختارهای اجتماعی می داند (سینگ و کوئیری، ۲۰۱۷: ۲۷۶).

سرمایه اجتماعی را به سرمایه «ساختاری»، «ارتباطی» و «شناختی» تقسیم کرده اند. سرمایه ساختاری به پیوندهایی که بین سازمان ها یا افراد وجود دارد اشاره دارد در حالی که سرمایه شناختی شامل هنجارهای متقابل و ارزشهاست (عبیدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۶). ناهایت و گوشال^۹ (۱۹۹۸) عناصر ارتباطی سرمایه اجتماعی را توصیف کننده نوعی روابط شخصی می دانند که افراد با یکدیگر به خاطر سابقه بده و بستان هایشان برقرار می کنند. مهمترین جنبه های این بعد از سرمایه اجتماعی اعتماد، هنجارها، الزامات و انتظارات و هویت هستند. در واقع این نوع سرمایه اجتماعی سازمان ها را قادر می سازد به جای روابط رسمی متصلب به اعتماد اجتماعی روی آوردند (فو و همکاران، ۲۰۱۸: ۳). از منظر فوکویاما سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در سیستم اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه شده و موجب پایین آمدن سطح هزینه های تبادلات و ارتباطات می شود (نوری و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۰۵). همچنین وی می گوید: «سرمایه اجتماعی را به سادگی می توان به عنوان مجموعه بعضی از هنجارها یا ارزش های غیررسمی تعریف کرد. هنجارهایی که تولید سرمایه اجتماعی می کنند به

پروسی
تأثیر سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی مدارس جهت ارائه الگوی ساختاری کیفیت آموزش (مطالعه مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام)

Coleman

Myeong & Seo

Bourdieu

Portes

Singh & Koiri

۸. Structural social capital

۹. Relational social capital

۱۰. Cognitive social capital

^۹ Ghoshal

^۲ Fu

^۳ Fukuyama

^۴ Sozbilir

طور اساسی باید شامل سجایای صداقت، ادای تعهدات و ارتباطات دوجانبه باشند» (طالبی و توئی، ۱۳۹۷: ۱۱۳). بانک جهانی سرمایه اجتماعی را پدیده‌ای می‌داند که حاصل تأثیر نهادهای اجتماعی، روابط انسانی و هنجارها بر روی کمیت و کیفیت تعاملات اجتماعی است و تجارت این سازمان نشان داده است که این پدیده تأثیر قابل توجهی بر اقتصاد و توسعه کشورهای مختلف دارد. سرمایه اجتماعی برخلاف سایر سرمایه‌ها به صورت فیزیکی وجود ندارد بلکه حاصل تعاملات و هنجارهای گروهی و اجتماعی بوده و از طرف دیگر افزایش آن می‌تواند موجب پایین آمدن جدی سطح هزینه‌های اداره جامعه و نیز هزینه‌های عملیاتی سازمان‌ها شود (کاظمی، ۱۳۹۵: ۶). سازمان‌ها به طور فزاینده‌ای به دنبال دستیابی به راه‌های بهبود خلاقیت و کارآیی کارکنان خود و به دنبال آن بهبود عملکرد سازمان، جهت دستیابی به مزیت رقابتی و حفظ آن هستند (سوزبیلیر، ۲۰۱۸:). از طرفی نحوه عملکرد سرمایه انسانی در میزان دستیابی به اهداف سازمانی، امر مهمی است. تا آن‌جا که بقای سازمان وابسته به آن است. از سویی دیگر سرمایه اجتماعی موجود در سازمان‌ها در کنار سرمایه‌های فیزیکی، اقتصادی، سرمایه‌های انسانی، فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی بسیار زیاد جلب توجه نموده است. سرمایه اجتماعی بستر بسیار مناسبی را برای بهره‌برداری و بهره‌وری نیروی انسانی در سازمان‌های مختلف فراهم می‌آورد. از سوی دیگر، بهره‌مندی از سایر سرمایه‌های سازمانی نیز با وجود این سرمایه امکان‌پذیر است (رحیمی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۰۲). مدرسه به عنوان سازمانی اجتماعی متشکل از یاران آموزشی مختلف و عوامل درون سازمانی و برون سازمانی در تعامل با همدیگر از چنان نیروی عظیم سرمایه اجتماعی برخوردارند که می‌توانند به کمک این نیرو در راستای بهبود کارایی درونی و کیفیت بخشی به عملکرد خود بهره‌فرآوان گیرند. کیفیت مدارس متوسطه از اهمیتی خاص برخوردار است. این مدارس همانند سایر سازمان‌ها که در شرایط رقابت روزافزون امروزی ناگزیر از آزمون شیوه‌های جدید برای بهبود کارایی و عملکرد خود هستند، با تمرکز بر روی سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از مناسب‌ترین راهبردها، و همچنین یکی از قابلیت‌ها و دارایی‌های مهم سازمانی می‌توانند در بهبود کارایی و عملکرد سرمایه انسانی خود نقش قابل توجهی ایفا نمایند (رضائی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۳). زیرا طبق پژوهش‌های به عمل آمده، سرمایه اجتماعی بالای کارکنان منجر به عملکرد بهتر در آنان خواهد شد (نصر اصفهانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۱۱). بر این اساس به نظر می‌رسد که بتوان از ظرفیت سرمایه اجتماعی جهت افزایش کیفیت در عملکرد نظام‌های آموزشی سود جست و زمینه ارتقاء کارایی درونی و در نهایت بهبود عملکرد آموزشی مدارس را فراهم آورد. لذا به بررسی پیشینه پژوهشی موجود در این زمینه پرداخته می‌شود.

گودرزی نصرآبادی (۱۳۹۸) در تحقیقی تاثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت آموزش منابع انسانی کارکنان شهرداری خمینی شهر را مورد پژوهش کاربردی از نوع توصیفی پیمایشی قرار داد. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد، بعد ساختاری، بعد شناختی و بعد ارتباطی بر کیفیت آموزش منابع انسانی تاثیر معناداری دارد. خادمی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی پرداختند که با شاخص سازی انواع سرمایه اجتماعی، رابطه و تاثیر آنها بر کیفیت زندگی زنان تهران بررسی شده است. این پژوهش که از نظر هدف، کاربردی و از نظر اجرایی، پیمایشی است در نتایج تحلیل نشان داد رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی زنان شهر تهران مثبت است یعنی هرچه سرمایه اجتماعی زنان بیشتر باشد، کیفیت زندگی آن ها افزایش می یابد. بر اساس تحلیل رگرسیونی نیز ابعاد سرمایه اجتماعی درون گروهی و سرمایه اجتماعی ساختاری، میزان کیفیت زندگی زنان شهر تهران را پیش بینی می کنند که با توجه به ضریب بتا، بعد سرمایه اجتماعی درون گروهی ($B=0.381$) و سپس بعد سرمایه اجتماعی ساختاری ($B=0.179$) بیشترین تاثیر را بر کیفیت زندگی داشته اند. ارفعی مقدم (۱۳۹۶) در تحقیقی با هدف طراحی یک الگو از رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی آموزشی بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه های مشهد و حکیم سبزواری با روش پژوهش توصیفی و پیمایشی نشان داد شرایط درخور قبولی، از شاخص های کیفیت زندگی آموزشی در بین دانشجویان دانشگاه وجود دارد، مؤلفه های سرمایه اجتماعی با کیفیت زندگی آموزشی دارای همبستگی مثبت بوده و اهمیت زیادی در ارتقای کیفیت زندگی آموزشی آنان دارند. مهدیون و همکاران (۱۳۹۶) به منظور شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت مدارس از دیدگاه متخصصان تعلیم و تربیت و بررسی وضعیت موجود کیفیت مدارس از دیدگاه دانش آموزان تحقیقی را انجام دادند. این پژوهش که ترکیبی از نوع راهبرد اکتشافی متوالی بود، نتایج ۲۵ مقوله فرعی و ۱۰ مقوله اصلی را احصا نمود که عبارتند از: ۱- عوامل محیطی، ۲- ویژگی های معلم، ۳- امکانات و تجهیزات، ۴- مدیر مدرسه، ۵- ویژگی های دانش آموز، ۶- روابط انسانی، ۷- خانواده، ۸- اهداف آموزشی و محتوای تدریس، ۹- منابع و ۱۰- روش تدریس. بر اساس داده های به دست آمده بخش کمی نتایج نشان داد که میانگین وضعیت موجود کیفیت مدارس به صورت معناداری بالاتر از میانگین متوسط جامعه است و در وضعیت مطلوب است. دو عامل امکانات و تجهیزات و عامل اهداف آموزشی و محتوای تدریس پایین تر از میانگین متوسط جامعه و نامطلوب بودند. حیدر زادگان و صندوقداران (۱۳۹۶) در مقاله ای به بررسی فرصت های آموزشی در مناطق عشایری استان سیستان و بلوچستان پرداختند. در این پژوهش توصیفی - تحلیلی که در بین جامعه آماری کلیه دانش آموزان عشایر در مقاطع آموزشی سه گانه در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مناطق و شهرستان های استان

بوده است، اطلاعات مورد نیاز با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای و همچنین از طریق آمارنامه‌های موجود به طور مستند جمع‌آوری گردید. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از شاخص‌های محاسبه نرخ گذر، ضریب بهره‌برداری از فضای آموزشی، نرخ تراکم و نحوه توزیع جمعیت عشایری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که نظام آموزشی مناطق عشایری استان در تمام شاخص‌های نرخ گذر تحصیلی، ضریب بهره‌برداری از فضاهای آموزشی، نرخ تراکم و نحوه توزیع معلمان در مقاطع ابتدایی، راهنمایی و متوسطه از وضعیت مناسبی برخوردار نمی‌باشد و فرصت‌های آموزشی آن نابرابر است. کیان علیخانی و حمدانی (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی کارایی درونی مدارس راهنمایی شهرستان شوش طی سال‌های ۸۷-۸۹ بر اساس شاخص جریان دانش‌آموزی و در مقایسه با هدف‌های پیش‌بینی برنامه توسعه استان خوزستان پرداختند. طبق یافته‌ها نرخ ارتقاء پایه‌های دوم و سوم بیشتر از پایه اول و در سال‌های دوم و سوم دوره بیشتر از سال اول بود. بر حسب افزایش پایه، نرخ ترک تحصیل دوره کاهش داشت. همچنین روند نرخ مردودی در طول دوره و در سه پایه کاهشی بوده است. میانگین نرخ گذر دوره برای کل دانش‌آموزان ۵۹/۹۵ درصد بود. میانگین نرخ فارغ‌التحصیلی دوره برای کل دانش‌آموزان ۷۶/۹۰ درصد بود. نرخ‌های ارتقاء، مردودی، ترک تحصیل در برخی موارد حتی مطلوب‌تر از هدف‌های پیش‌بینی برنامه توسعه استان خوزستان بود. رومیانی و همکاران (۱۳۹۳) عملکرد کلیه مدارس شهرستان اهواز طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۳ از منظر شاخص‌های کارایی درونی در طول برنامه توسعه کشور مورد ارزیابی قرار دادند و در نهایت به مقایسه عملکردهای این شهرستان با میانگین‌های عملکرد مدارس استان خوزستان به روش توصیفی-تحلیلی پرداختند. و به کمک مدل جریان دانش‌آموزی و از طریق ترسیم جداول و نمودار نتایج را ثبت نمودند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که ضریب کارایی درونی مقطع راهنمای شهرستان اهواز در طول این برنامه ۸۲ درصد بوده و نسبت اتلاف صورت گرفته در این شهرستان در این پنج سال ۱/۲۲ و میانگین این شاخص در کل استان ۱/۲ می‌باشد. میانگین نرخ ماندگاری در استان خوزستان، ۹۷/۷۶ بوده و این در حالی است که میزان این نرخ در شهرستان اهواز ۹۵/۹۸ است. همچنین در شاخص افت تحصیلی، عملکرد شهرستان اهواز نسبت به میانگین استان از میزان بالاتری برخوردار می‌باشد. کیامرثی و مؤمن (۱۳۹۲) مطالعه‌ای با هدف بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و شادکامی با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی انجام داد. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که سرمایه اجتماعی ($r=0.33$) و شادکامی ($r=0.15$) با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی رابطه مثبت معنی‌داری دارند ($P<0.05$). نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان داد که سرمایه اجتماعی و شادکامی ۱۳ درصد از پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر را تبیین می‌کند. این نتایج نشان داد که سطوح بالای سرمایه اجتماعی و شادکامی،

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را افزایش می دهد. مهرعلیزاده و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی روند جریان دانش آموزی مقطع راهنمایی شهرستان اهواز را طی سال های برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۸-۱۳۸۳) مورد بررسی قرار دادند. در این رابطه نرخ های گذر، ارتقاء، تکرار پایه و مدل جریان دانش آموزی به شیوه توصیفی-تحلیلی مورد بررسی قرار گرفته است. در این تحقیق نرخ ارتقاء در بین دانش آموزان دختر دوره راهنمایی بیشتر از دانش آموزان پسر در شهرستان اهواز بوده است. در طول برنامه چهارم توسعه، عملکرد دانش آموزان شهری همواره نسبت به دانش آموزان روستایی در سطح بهتری بوده است و میزان نرخ گذر واقعی دانش آموزان دختر در عبور از دوره راهنمایی بیشتر از دانش آموزان پسر بوده است. دادمان و همکاران (۱۳۸۶) پژوهشی با هدف تدوین شاخص های سنجش کارآیی درونی دانشگاه های علوم پزشکی انجام داده است. کلیه ۱۵۲ شاخص آن که از نظر صاحب نظران در ۸ حوزه تدوین شده دارای ۴ ملاک اصلی یک شاخص، یعنی، قابلیت برنامه ریزی، ارزیابی، اندازه گیری و ارتقای کیفیت بودند، و در سطح مطلوب ارزیابی شده و برای سنجش کارآیی درونی در دانشگاه های علوم پزشکی و اعتباربخشی مناسب تشخیص داده شدند. شاخص های سنجش کارآیی درونی دانشگاه ها، معرفی شده در این مطالعه، مطابق با شرایط سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور می تواند به عنوان یک ابزار برای مقایسه وضعیت مطلوب نسبت به وضعیت موجود، علاوه بر ارزشیابی و اعتباربخشی، برنامه ریزان را در جهت ارتقای کیفیت آموزشی یاری رساند. در تحقیقی دیگر شریف و همکاران (۱۳۸۵) به بررسی کارآیی درونی شاخه فنی و حرفه ای آموزش متوسطه استان کهگیلویه و بویراحمد طی دو دوره نیمسال اول و سالی واحدی، شامل کلیه دانش آموزان هنرستان های فنی و حرفه ای استان طی سال های ۸۲-۱۳۷۷ پرداختند تا با استفاده از شاخص هایی از قبیل نسبت پوشش تحصیلی، نرخ قبولی، درصد فارغ التحصیلی و ترک تحصیل، نسبت اتلاف و ضریب ماندگاری وضع موجود را توصیف نماید. روش این تحقیق، توصیفی-ارزشیابی بوده و یافته های آن نشان داد در شاخه فنی و حرفه ای استان نسبت پوشش تحصیلی در دوره های نیمسال واحدی و سالی واحدی به ترتیب ۸۲/۶ و ۳۱/۵ درصد، نرخ قبولی ۷۰/۱۷ و ۷۹/۴ درصد، درصد فارغ التحصیلی ۶۵/۲۶ و ۷۹/۶۸، درصد ترک تحصیل ۳۴/۷۴ و ۲۰/۳۲، نسبت اتلاف ۱/۷۸ و ۱/۵۳، ضریب ماندگاری ۷۳/۸۱ و ۸۲/۷۴ درصد، ضریب کارایی ۰/۶۲ و ۰/۵۷ و میانگین طول مدت تحصیل ۳/۶۱ و ۳/۳۹ سال بوده است. شریف و همکاران (۱۳۸۳) کارآیی درونی شاخه فنی و حرفه ای آموزش متوسطه شهرستان شهرکرد طی سال های ۸۰-۱۳۷۵ را مورد بررسی قرار دادند. و شاخص های پوشش تحصیلی، نرخ های قبولی، ترک تحصیل و ماندگاری، نسبت اتلاف، ضریب کارآیی و میانگین طول تحصیل را به روش توصیفی-ارزشیابی محاسبه کردند. یافته های تحقیق نشان داد که پوشش تحصیلی آموزش متوسطه فنی و حرفه ای در دوره مورد بررسی نسبت به کل آموزش متوسطه شهرستان ۱۴/۱ درصد،

نرخ قبولی ۷۵/۷۷ درصد، نرخ ترک تحصیل ۳۳/۶۸ درصد، نرخ ماندگاری ۶۶/۳۲ درصد، نرخ فارغ التحصیلی ۵۱/۷ درصد، نسبت اتلاف ۱/۴۳، ضریب کارایی ۰/۷ و میانگین طول تحصیل ۳/۵۶ سال بوده است.

پیشینه خارجی

اُکینی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی با طرح تحقیق ترکیبی با عنوان کارایی داخلی مراکز آموزش حرفه ای عمومی در کنیا، سطوح پایینی از کارایی داخلی را گزارش کردند که با ثبت نام کم، ترک تحصیل زیاد و میزان تکمیل تحصیل پایین در موسسات آموزش حرفه ای عمومی مواجه شده اند. نتیجه همچنین سطح پایینی از به کارگیری معلم را نشان می دهد. باگونزا^۲ (۲۰۲۱) در مطالعه ای رابطه بین کارایی داخلی و کیفیت آموزش دانشگاهی در اوگاندا را مورد بررسی قرار دادند. این مطالعه با اهداف بررسی رابطه بین شایستگی استادان دانشگاه و کیفیت آموزش دانشگاهی، ایجاد رابطه بین کفایت امکانات دانشگاه و کیفیت تحصیلات دانشگاهی و ارزیابی رابطه بین انواع برنامه های دانشگاهی ارائه شده در دانشگاه و کیفیت آموزش دانشگاهی انجام شد. در این مطالعه که از طرح های تحلیلی مقطعی و همبستگی استفاده شد، نتایجی بدست آمد که عبارتند از: بین صلاحیت اساتید دانشگاه و کیفیت تحصیلات دانشگاهی رابطه مثبت و آماری معنی داری یافت شد. رابطه قوی بین امکانات دانشگاه (مانند فضای اتاق سخنرانی، فضای کتابخانه و کتاب، امکانات آزمایشگاهی و دسترسی به رایانه و اینترنت) و کیفیت آموزش دانشگاهی وجود داشته و در نهایت، یافته های مطالعه رابطه ای قوی بین نوع برنامه تحصیلی که در دانشگاه انجام می دهند و انتظارات بازار کار دانشجویان از نظر اشتغال و درآمد نشان می دهد. این مطالعه به این نتیجه رسید که مدرسین نقش مهمی در تعیین کیفیت تحصیلات دانشگاهی دارند و برخی از ویژگی های کیفیت مدرس عمدتاً راهنمای حرفه ای دانشجویان و روش های ارزیابی پیش بینی بهتری برای حفظ، اشتغال و درآمد دانشجویان در مقایسه با تسلط بر محتوای موضوعی دارند. و روشهای تدریس مناسب، بودن امکانات دانشگاه مانند فضای اتاق سخنرانی، امکانات کتابخانه، امکانات آزمایشگاه ها و دسترسی به رایانه و اینترنت بر حفظ دانشجویان، انتظارات آن ها از اشتغال و انتظارات درآمد تأثیر دارد. سرانجام، انواع برنامه های دانشگاهی که دانشجویان برای تحصیل در دانشگاه انتخاب کردند با حفظ دانش آموزان و انتظارات بازار کار ارتباط مثبت و معناداری دارد. میدنگ و کیسینی^۳ (۲۰۲۱) پژوهشی با هدف بررسی و تجزیه و تحلیل تأثیر اصول کارایی، انصاف، شفافیت و پاسخگویی در مدیریت مالی بر بهره وری مدارس آموزش حرفه ای اندونزی به طور همزمان یا جزئی با استفاده از تحلیل رگرسیون لجستیک

^۱ Okinyi, R. A., Nyerere, J. K. A., and Kariuki, S. I

^۲ Bagonza

^۱.Mappadang,A. & Khusaini

². Balachandran

انجام داده اند. نتایج نشان داد ادراک معلمان از بهره وری مدارس خوب بود، اما هنوز هم باید در سیاستگذاری های مدرسه در جهت بهره وری و حتی افزایش مدارس، پیشرفتی داشته باشد. نتایج به صورت جزئی و همزمان، استفاده از اصل شفافیت و پاسخگویی بود که به طور قابل توجهی در افزایش بهره وری مدارس نقش داشت. در حالی که اصل کارایی و انصاف به طور قابل توجهی به افزایش بهره وری مدارس آموزش حرفه ای در زمینه تجارت و مدیریت کمک نکرد. در حالی که به طور همزمان، استفاده از اصول کارایی، انصاف، شفافیت و پاسخگویی در مدیریت مالی مدرسه به ایجاد بهره وری در مدرسه کمک کرد.

شربتیان و روحانی (۲۰۲۰) رابطه بین شاخص های سرمایه اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را مورد بررسی قرار دادند. رویکرد نظری این مقاله به عملکرد، تسهیل و ظرفیت دانش آموزان در زمینه سرمایه اجتماعی اشاره دارد که می تواند از طریق شاخص هایی مانند (ارتباط، مشارکت، اعتماد، امنیت و انسجام) با موفقیت تحصیلی مرتبط باشد. این مطالعه که به شیوه توصیفی-همبستگی در بین دانش آموزان پسر دبیرستانی شهرستان قاین در خراسان رضوی انجام شده است، میانگین وزنی متغیر مستقل و مؤلفه های آن بین ۵۸,۶-۷۴,۷ و برای متغیر وابسته و مؤلفه های آن بین ۶۵,۷-۷۸ است. در میان شاخص های متغیر مستقل، سرمایه اجتماعی (تعاملات اجتماعی) و در بین اجزای شاخص ها پیشرفت تحصیلی دارای بالاترین میزان بود. بر اساس نتایج فرضیه، بین اجزای متغیرهای مستقل و وابسته، بین برخی از این مؤلفه ها می توان رابطه معنی داری با شدت متوسط مشاهده کرد. علاوه بر این، تعاملات اجتماعی، مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، امنیت اجتماعی و انسجام اجتماعی به ترتیب بیشترین رابطه را با متغیر وابسته داشتند.

بالاچاندران^۱ (۲۰۲۱) در کتاب خود تحت عنوان «تأمیل، سرمایه اجتماعی و حاشیه سازی آموزشی در سنگاپور» به طور کیفی اثرات متقابل نژاد و طبقه را بر عملکرد آموزشی جوانان از دریچه سرمایه اجتماعی بررسی کرده است. علیرغم موقعیت اکثریت جمعیت هندی های ساکن در سنگاپور، دسترسی محرمانه تأمیل ها به شبکه های مختلف طبقاتی در جامعه قومی و همچنین تعاملات بین قومی محدود، از نظر تاریخی، منابع و فرصت های تحرک اجتماعی آنان را کوتاه کرده است. در مدارس، روایات مشترک دختران و پسران تأمیل از سطوح پایین دانشگاهی و زمینه های اقتصادی نامطلوب نشان می دهد که آن ها معمولاً به دلیل حاشیه نشینی نژادی، اقتصادی و دانشگاهی در زندگی روزمره خود محرومیت را تجربه می کنند. روی آوردن به روابط متقابل بین همسالان و اعضای خانواده، منابع حمایتی اجتماعی را فراهم می آورد که تا حدودی به حاشیه رانده شدن کمک می

کند. از طرف دیگر، عدم انعطاف پذیری در میان جوانان تامل، به طور محسوسی زمان زیادی را از یادگیری می‌گیرد و خطر تقویت شعارهای نقص فرهنگی را برای جامعه اصلی برای توضیح عملکرد ضعیف تحصیلی در بین اقلیت‌های قومی به همراه دارد. این گزارش حاشیه نشینی آموزشی در میان جوانان تامل سنگاپوری به درک نابرابری اجتماعی در زمینه چند فرهنگی غیر لیبرالی کمک می‌کند که در آن حاشیه نشینی به طور متفاوتی در بین اقلیت‌های قومی تجربه می‌شود و در زمینه‌های اجتماعی - تاریخی وسیع تری به صورت مهاجرت، جذب و روابط اقلیت - اکثریت دنبال می‌شود. وقوع این عوامل، کاربرد یک چارچوب سرمایه اجتماعی را در آشکارسازی تاریخی نحوه ظهور و تداوم نابرابری آموزشی در زمینه پسااستعماری بیان می‌کند. دی فی تی ماکیزا و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای توصیفی تأثیر اجرای سیاست آموزش پایه ۹ ساله (YBE) را بر کارایی درونی مدارس متوسطه کشور رواندا با کمک جریان کوه‌ت سال‌های ۲۰۱۴/۱۵ و ۲۰۱۷/۱۸ مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها تغییر مثبت در میزان ارتقاء و تکرار دانش آموزان را نشان داد، میزان بقای دانش آموزان تا آخرین پایه از ۵۰٫۷۲٪ برای گروه ۲۰۱۴/۱۵ به ۶۹٫۳۹٪ برای گروه ۲۰۱۷/۱۸ افزایش یافت. نسبت افت از ۱٫۶۲ برای گروه ۲۰۱۴/۱۵ به ۱٫۳۳ برای گروه ۲۰۱۷/۱۸ کاهش یافت. بنابراین، کارایی مدارس در سال ۲۰۱۷/۱۸ به ۷۵٫۱۹ درصد افزایش یافت. آنالیا و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی شناسایی تأثیر سرمایه اجتماعی از نظر اعتماد، شبکه‌ها و هنجارها بر عملکرد شرکت‌های کوچک خرد را مورد مطالعه قرار دادند. در این مطالعه عملکرد شرکت‌های کوچک خرد را از جنبه‌های تولید خروجی، فرایندهای داخلی و قابلیت‌های منابع داده‌ها از ۱۵۰ شرکت تجاری غرب سوماترای اندونزی، به دست آمد. نتایج نشان داد که سرمایه اجتماعی عملکرد مشاغل کوچک و متوسط را بهبود می‌بخشد. بنابراین، سرمایه اجتماعی متشکل از اعتماد، شبکه‌ها و هنجارها تأثیر قابل توجهی بر عملکرد شرکت‌های کوچک از نظر تولید خروجی، فرایندهای داخلی و قابلیت‌های منابع داده‌ها دارند. هاین و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیقی تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط فعال در غنا را مطالعه کردند. این مطالعه نقش تعدیل‌گریش کارآفرینانه را در رابطه بین سرمایه اجتماعی و عملکرد و نقش واسطه‌ای قابلیت‌های پویا در رابطه بین سرمایه اجتماعی و عملکرد شرکت را مورد بررسی قرار داد. نتایج نشان داد که سرمایه اجتماعی با عملکرد شرکت در غنا رابطه مثبت و مستقیم دارد. یافته‌ها نشان داد که (EO) گرایش کارآفرینی، رابطه بین سرمایه اجتماعی و عملکرد شرکت را تعدیل می‌کند. باز هم، قابلیت‌های پویا واسطه ارتباط بین سرمایه اجتماعی و عملکرد شرکت هستند. این مطالعه همچنین روش‌های عملی ایجاد

^۱ Dufitumukiza, A., Ntakirutimana, E., Niyibizi, E., & Mukanziza, J

^۲ Analia, D, Syaukat, Y, Fauzi, A & Rustiadi, E

^۳ Hongyun, T., Kankam, W.A., Appiah-Twum, F., & Akolgo, I.G

روابط در شبکه های خود را برای دستیابی به مزیت رقابتی در محیط تجاری فعلی در اختیار مدیران قرار می دهد. سزبیلیر) (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی تعامل سرمایه اجتماعی با خلاقیت و کارایی سازمانی و پیوندهای بین خلاقیت و کارایی سازمانی پرداخته است. در این مطالعه تجربی، یافته ها نشان داد که سرمایه اجتماعی بر خلاقیت سازمانی و کارایی سازمانی تأثیر دارد. آکه (۲۰۱۱) به بررسی آثار سرمایه اجتماعی در موفقیت تحصیلی در آموزش و پرورش پرداخت. بر این اساس، نظریه سرمایه اجتماعی، توسعه آن و ارتباط آن با آموزش و پرورش را توضیح داد. به علاوه، ضمن تمرکز بر دو نوع سرمایه اجتماعی خانواده و سرمایه اجتماعی جامعه، تاثیر آن ها را بر موفقیت تحصیلی در آموزش و پرورش را مثبت ارزیابی نمود. انکیوب (۲۰۰۹) چگونگی مدیریت کیفیت آموزش مدارس متوسطه روزانه روستایی زیمباوه را تحت تأثیر کارایی درونی سیستم مدارس مورد مطالعه قرار داد. وی دریافت که کارایی داخلی مدارس متوسطه روزانه روستایی پایین است. سن حداقل ۳۰ درصد از دانش آموزانی که وارد مدارس متوسطه روزانه روستایی می شوند بیش از تعداد میانگین معمول بود. و میزان کلی ماندگاری ۵۷/۴ درصد بود. ترک تحصیل عمدتاً به دلیل ناتوانی در پرداخت هزینه های مدرسه و امتحانات و مسافت های طولانی دانش آموزان تا مدرسه بود. دانش آموزان کلاس ها را عمدتاً در چهار شکل تکرار می کردند. میانگین میزان قبولی در آزمون ۹/۸ درصد بود. دلایل نرخ پایین گذر دانش آموزان ثبت نام شده: کمبود منابع؛ روحیه پایین معلم؛ مسافت های طولانی توسط دانش آموزان تا مدرسه و برنامه درسی نامناسب و سوء مدیریت مؤثرترین دلایل عدم رسیدن مدارس به کیفیت آموزشی بوده است. با بررسی پیشینه های مختلف و مرتبط می توان دریافت که اکثر تحقیقات صورت گرفته به بررسی کارایی درونی نظام آموزشی پرداخته اند و یا تاثیر سرمایه اجتماعی بر موضوعات کلی مانند کیفیت، بهره وری و... را مطالعه کرده اند اما بیشتر در خصوص سازمان های غیر آموزشی یا تجاری است و کمتر تحقیقی به صورت واضح تاثیر سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی نظام آموزشی را مورد کند و کاو قرار داده است. اما آن چه از نتایج این تحقیقات استنباط می شود، می توان از تأثیر سرمایه اجتماعی در راستای کیفیت بخشیدن به نظام آموزشی خصوصاً آموزش و پرورش و مدارس آن سود جست. به علاوه در استان ایلام نیز این مطالعه برای اولین بار به بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی مدارس دوره دوم متوسطه نظری و ارائه الگوی کیفیت بخشی در این زمینه به شیوه ی آمیخته را مورد بررسی قرار می دهد. لذا الگوی تاثیر متغیرهای این پژوهش مطابق شکل (۱) خواهد

بود:

**Internal
Efficiency**

**Education
al quality**

شکل (۱) الگوی پیشنهادی کیفیت بخشی

بنابراین پژوهش حاضر در پی پاسخ گویی به این سوالات است:

سوال کلی پژوهش:

آیا مدل ساختاری سرمایه اجتماعی توانایی پیش بینی مناسب کارایی درونی مثبت و منفی را دارد؟

سوالات جزئی بخش کمی:

۱- سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی مثبت مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام چه تأثیری دارد؟

۲- سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی منفی مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام چه تأثیری دارد؟

سوالات بخش کیفی:

الف) چرا بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی مثبت در آموزش و پرورش رابطه مثبتی وجود دارد؟ دلایل آن چه می تواند باشد؟

ج) چرا بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی منفی در آموزش و پرورش رابطه منفی وجود دارد؟ دلایل آن چه می تواند باشد؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجراء، از نوع تحقیق آمیخته تبیینی یا تشریحی است.

جامعه آماری بخش کمی شامل کلیه مدیران و دبیران، سر گروه های آموزشی و رؤسای انجمن اولیا و مربیان مدارس

مقطع متوسطه دوم نظری استان ایلام در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ به تعداد ۱۹۱۲ نفر بود. که براساس فرمول کوکران، حجم نمونه

طبق جدول (۱) برابر ۳۲۰ نفر از ۱۵۴ مدرسه بدست آمد.

جدول (۱): تعداد نمونه آماری مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام

جم ع کل	رئی س انج من اولیا	سرگر وه آموز شی	معلم ان	مدی ران	جام عه
۱۹	۱۵	۱۱۰	۱۴۹	۱۵۴	
۱۲	۴		۴		

۳۲	۲۶	۱۸	۲۵۰	۲۶	نمونه
۰					نه

از این تعداد ۳۹/۷٪ درصد دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۲۶/۶٪ درصد فوق لیسانس و ۹/۷٪ درصد دکتری و مابقی زیر لیسانس بودند. نمونه گیری در بخش کمی با استفاده از نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انجام گردید. برای اندازه گیری سرمایه اجتماعی از پرسشنامه سرمایه اجتماعی مرکز ملی رصد اجتماعی در این بخش استفاده شد. این پرسشنامه از ۱۲۶ گویه اصلی تشکیل شده است. به منظور نمره گذاری پاسخها از طیف لیکرت ۵ امتیازی (خیلی کم، کم، تا حدودی، زیاد، خیلی زیاد) استفاده شد. به منظور تایید روایی این پرسشنامه از روایی محتوا توسط ۳ نفر از متخصصان دانشگاهی که در حوزه سرمایه اجتماعی صاحب نظر می باشند قرار داده شد و پرسشنامه را براساس تناسب سوالات، قابل فهم بودن و جمله بندی کلمات مورد بررسی قرار دارند و تغییرات جزئی در پرسشنامه ها و سوالات مصاحبه اعمال شد. به منظور بررسی پایایی پرسشنامه ها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار این ضریب ۰/۸۲ محاسبه شد. میزان نرخ های کارایی درونی با چک لیستی از پرونده ی سال تحصیلی ۹۷-۹۸ دانش آموزان مدارس منتخب نمونه استخراج و محاسبه گردید. داده ها به شیوه توصیفی - تحلیلی و به کمک مدلیابی معادلات ساختاری و به کمک نرم افزار Smart pls2 تحلیل شد. در بخش کیفی تعداد ۱۳ نفر از مدیران دبیران و اعضای گروه های آموزشی که در زمینه مورد پژوهش تجربه زیسته و آگاهی هایی داشتند، به عنوان جامعه آماری انتخاب شد. حجم نمونه در مرحله کیفی با توجه به سطح اشباع بوده است یعنی تا جایی مصاحبه ها ادامه پیدا کرد که مصاحبه های بیشتر به داده های جدیدتری منجر شود و شناخت بیشتری نسبت به موضوع حاصل گردد، و وقتی که مصاحبه های بیشتر به داده های بیشتری منجر نشد و داده های قبلی تکرار گردید، مصاحبه ها متوقف شد. لذا، ضمن هدفمند بودن روش نمونه گیری، از روش نمونه گیری گلوله برفی نیز بهره گرفته شد. افراد انتخاب شده مورد مصاحبه عمیق قرار گرفتند تا اشباع داده ها در مصاحبه ۹ به دست آمد، اما مصاحبه تا خبره ۱۳ ادامه پیدا کرد و با توجه به این که اطلاعات جدیدی از آنها به دست نیامد روند مصاحبه ها متوقف شد. روایی محتوای سوالات مصاحبه توسط ۳ نفر از کارشناسان آموزش و پرورش براساس تناسب سوالات، قابل فهم بودن و جمله بندی مورد بررسی قرار گرفت. پایایی سوالات مصاحبه نیز مورد بررسی قرار گرفت و ضریب توافق آنها ۰/۷۸ محاسبه شد.

نرخ ارتقاء

این نرخ بیان کننده ی تعداد دانش آموزانی است که یک پایه تحصیلی معین (g) را در سال تحصیلی معین (t) با موفقیت طی کرده و در سال تحصیلی آینده (t+1) در پایه تحصیلی بالاتر (g+1) ثبت نام می کنند. برای محاسبه آن تعداد قبول شدگان پایه (g) را، که در پایه تحصیلی (g+1) در سال تحصیلی (t+1) ثبت نام کرده اند، بر تعداد کل دانش آموزان در پایه تحصیلی (g) در سال تحصیلی (t) تقسیم می کنند و حاصل را در ۱۰۰ ضرب می نمایند.

$$\times 100 = \frac{\text{تعداد دانش آموزان ارتقاء یافته به پایه } g+1 \text{ در سال } t+1}{\text{تعداد کل دانش آموزان در پایه } g \text{ در سال } t} = \text{ارتقاء نرخ} -$$

$$P_t^g = \frac{P_{t+1}^{g+1}}{E_t^g} \times 100: \text{ ریاضی: } 100$$

P = نرخ ارتقاء

E = تعداد ثبت نام کنندگان

g = دانش آموزان ارتقاء یافته

ضریب کارایی درونی

این نرخ که از مجموع تمامی نرخ های فوق الذکر به دست می آید یک نرخ ترکیبی است که نشان دهنده کارایی درونی یک دوره ی تحصیلی معین بر اساس میزان اتلاف (تکرار پایه و ترک تحصیل) موجود در همان دوره ی تحصیلی است. برای محاسبه آن نسبت درون داد به برون داد مطلوب یک دوره ی تحصیلی معین را به نسبت درون داد به برون داد واقعی همان دوره ی تحصیلی تقسیم کرده و حاصل را در ۱۰۰ ضرب می کنیم. عدد حاصل نشان دهنده ی ضریب کارایی داخلی دوره ی تحصیلی مورد نظر است. اگر عدد حاصل برابر با ۱۰۰٪ باشد نشانه ی آن است که کارایی داخلی دوره ی تحصیلی مورد نظر برابر با ۱۰۰٪ بوده و هیچ گونه اتلافی (تکرار پایه و ترک تحصیل) در دوره ی تحصیلی مورد نظر وجود نداشته است.

$$\times 100 = \frac{\text{نسبت درون داد به برون داد مطلوب یک دوره ی تحصیلی معین}}{\text{نسبت درون داد به برون داد واقعی همان دوره ی تحصیلی}} = \text{ضریب کارایی درونی}$$

نرخ اتلاف

این نرخ نشان دهنده ی درصد اتلاف موجود در یک دوره ی تحصیلی معین بر مبنای میزان تکرار کنندگان پایه و ترک تحصیل کنندگان همان دوره ی تحصیلی است. برای محاسبه ی آن نسبت درون داد به برونداد واقعی یک دوره ی تحصیلی معین را نسبت به درون داد به برون داد مطلوب همان دوره ی تحصیلی (معادل طول سال های تحصیل یک دوره ی تحصیلی) تقسیم و در ۱۰۰ ضرب می کنند. اگر عدد به دست آمده برابر ۱۰۰٪ باشد نشان دهنده آن است که در دوره ی تحصیلی مورد نظر

هیچ گونه اتلافی (تکرار پایه و ترک تحصیل) وجود نداشته و به هر میزان عدد حاصل بیشتر از ۱۰۰٪ باشد آن میزان اضافه نشان دهنده نرخ اتلاف در دوره ی تحصیلی مورد نظر است.

$$\text{نسبت درون داد به برون داد واقعی یک دوره ی تحصیلی} \times 100 = \frac{\text{نسبت درون داد به برون داد مطلوب یک دوره ی تحصیلی معینی}}{\text{نسبت درون داد به برون داد واقعی}}$$

نسبت درون داد به برون داد واقعی

نسبت درون داد به برون داد مطلوب حاکی از نبود اتلاف (تکرار پایه و ترک تحصیل) در یک نظام آموزشی، همان طور که از عنوان آن پیداست، امری مطلوب و ایده آل است، به همین دلیل نسبت درون داد به برون داد واقعی محاسبه می شود که حاکی از آن است که به دلیل وجود اتلاف (تکرار پایه و ترک تحصیل) در هر نظام آموزشی، تمامی دانش آموزان در طی زمان مقرر از دوره ی تحصیلی معین، فارغ التحصیل نمی شوند، برای محاسبه این نرخ کل دانش آموز-سال صرف شده برای تحصیل تمام دانش آموزان دوره ی تحصیلی مورد نظر را بر تعداد فارغ التحصیلان همان دوره در حالت واقعی (با وجود اتلاف) تقسیم می کنند، عدد حاصل نشانه ی آن است که برای هر دانش آموز در طول یک دوره ی تحصیلی معین (بدون توجه به این که او فارغ التحصیل شده یا ترک تحصیل کرده است)، در حالت واقعی به طور متوسط چند دانش آموز-سال صرف شده است.

$$\text{نسبت درون داد به برون داد واقعی} = \frac{\text{طول دوره تحصیلی} \times \text{تعداد کل فارغ التحصیلان یک دوره ی تحصیلی معین}}{\text{تعداد فارغ التحصیلان}}$$

نسبت درون داد به برون داد مطلوب

این نسبت حاکی از آن است که تمامی درون دادها باید در زمان مقرر (طول سال های دوره ی تحصیلی معین) از دوره ی تحصیلی فارغ التحصیل شده باشند، چرا که هیچ گونه افت تحصیلی (تکرار پایه و ترک تحصیل) وجود نداشته است. برای محاسبه آن تعداد دانش آموز مفروض را در طول یک دوره ی تحصیلی معین ضرب کرده و حاصل را بر تعداد فارغ التحصیلان همان دوره در حالت مطلوب یعنی بدون هیچ گونه تکرار پایه و ترک تحصیل تقسیم می کنند (بدون وجود اتلاف). عدد حاصل معادل طول سال های دوره ی تحصیلی مورد نظر خواهد شد، شایان ذکر است که نسبت درون داد به برون داد مطلوب، معادل طول سال های تحصیل یک دوره ی تحصیلی است که در این تحقیق برابر ۳ سال تحصیلی (معادل طول دوره ی متوسطه کشور) است.

$$\text{نسبت درون داد به برون داد مطلوب} = \frac{\text{طول دوره تحصیلی} \times \text{تعداد کل دانش آموزان یک دوره ی تحصیلی معین}}{\text{تعداد فارغ التحصیلان همان دوره}}$$

نرخ ترک تحصیل

این نرخ بیان کننده ی تعداد دانش آموزانی است که در هر یک از پایه های تحصیلی، پیش از فارغ التحصیلی، نظام آموزشی را به هر دلیل ترک می کنند. برای محاسبه آن تعداد دانش آموزانی را، که در پایه تحصیلی g در سال تحصیلی t نظام آموزشی را ترک کرده اند بر تعداد کل دانش آموزان در پایه تحصیلی g در سال تحصیلی t تقسیم می کنند (یوسف قنبری، ۱۳۸۹).

$$\text{نرخ ترک تحصیل } 100 \times = \frac{\text{تعداد تارکان تحصیل در پایه } g \text{ در سال } t}{\text{تعداد کل دانش آموزان در پایه } g \text{ در سال } t}$$

$$D_t^g = \frac{d_t^g}{E_t^g} \times 100$$

با استفاده از فرمول ریاضی $100 \times \frac{d_t^g}{E_t^g}$

$D_t^g =$ نرخ ترک تحصیل (افت تحصیلی)

$d_t^g =$ تعداد ترک تحصیلی (افت تحصیلی)

$g =$ پایه مورد نظر $t =$ سال تحصیلی مورد نظر $E =$ تعداد ثبت نام کنندگان

یافته ها

یافته های بخش کمی

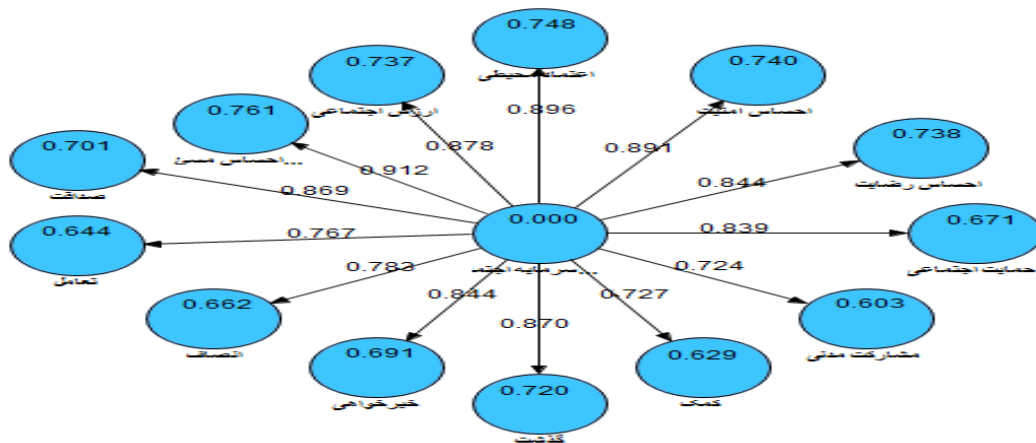
در این پژوهش «مدل ساختاری سرمایه اجتماعی توانایی پیش بینی مناسب کارایی درونی مثبت و منفی را دارد» به عنوان فرضیه اصلی مد نظر است. در این راستا دو فرضیه فرعی مطرح گردید که عبارتند از:

- ۱- سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی مثبت مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام تأثیری دارد.
- ۲- سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی منفی مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام تأثیری دارد.

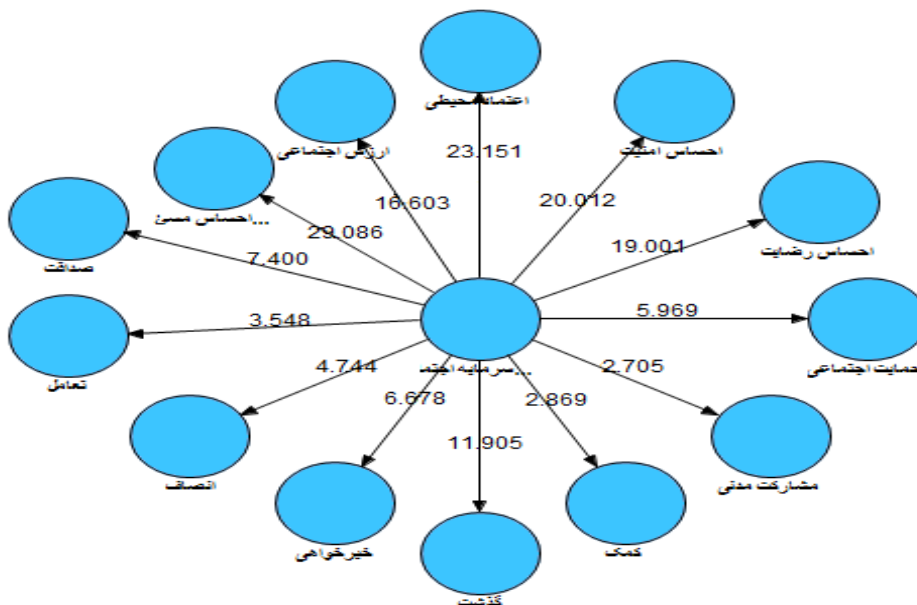
به منظور بررسی فرضیه های پژوهش از مدل سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار Smart PLS2 استفاده شده است. روش مدل سازی معادلات ساختاری یک فرآیند دو گامی است. در گام اول، مدل های اندازه گیری (انعکاسی و یا ترکیبی) تحلیل شد. در گام دوم، بعد از تایید مدل های اندازه گیری مدل مسیری- ساختاری مورد بررسی قرار گرفت. ارزیابی مدل اندازه گیری انعکاسی سرمایه اجتماعی

مدل اندازه گیری انعکاسی سرمایه اجتماعی از ۱۳ مولفه (قابلیت اعتماد محیطی، ارزش های اجتماعی، احساس مسئولیت، صداقت، تعامل و همکاری، انصاف، خیرخواهی، گذشت و مدارا، کمک و یاری، مشارکت مدنی، حمایت اجتماعی، احساس رضایت و احساس امنیت) تشکیل شده است. هر یک از مولفه ها نیز به نوبه خود توسط گویه هایی (متغیرهای مشاهده پذیر)

مورد سنجش قرار گرفته‌اند. شکل ۲ خروجی نرم افزار Smart-PLS2 در خصوص مدل اندازه‌گیری انعکاسی سرمایه اجتماعی است که بارهای عاملی را نیز نشان می‌دهد و همچنین شکل ۳ نمرات (t-value) را نشان می‌دهد.

شکل ۲. آزمون مدل اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی

شکل ۳. نمرات تی (t-value) مربوط به آزمون مدل اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی

تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول

اولین گام در ارزیابی مدل اندازه‌گیری انعکاسی بررسی بارهای عاملی است. در جدول (۲) و با توجه به شکل های ۲ و ۳، مقادیر بار عاملی و مقدار (t-value) برای نشانگرهای هر مولفه ارائه شده است.

جدول ۲. مقادیر بار عاملی، t ، پایایی ترکیبی، آلفای کرونباخ و AVE نشانگرهای هر مولفه سرمایه اجتماعی

/ .	/ .	/ .	/ .	/ ۴ .	/ .	ی ن	ش ه ا ی ا ی ی ع ی
				۲ ۲ ۲ / ۷	۷ ۰ ۷ / ۰	کا م ندر ی ن	
. ۱ / .	۷ ۳ ۲ / .	۸ ۷ / .	۹ ۳ / .	۱ ۰ ۵ / ۲ ۸	۹ ۴ ۲ / ۰	ی ی ی ی ی ن	ا ح س م س م س ی ن
				۹ ۸ ۰ / ۱ ۰	۷ ۷ ۲ / ۰	کا م ندر ی ن	
. ۱ / .	۶ ۴ ۳ / .	۷ ۹ / .	۸ ۲ / .	۱ ۳ ۵ / ۲ ۴	۸ ۰ ۶ / ۰	ی ی ی ی ی ن	ک د ا ی ن
				۳ ۲ ۱ / ۹	۷ ۶ ۱ / ۰	کا م ندر ی ن	

<p>پرسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی مدارس جهت ارائه الگوی ساختاری کیفیت آموزشی (مورد مطالعه مدارس دوره دوم متوسطه نظری ابدان ایلام)</p>	<p>۰ / ۱ / ۰</p>	<p>۰ / ۱ / ۰</p>
<p>۰ / ۴ / ۵</p>	<p>۰ / ۱ / ۵</p>	<p>۰ / ۲ / ۶</p>
<p>۰ / ۲ / ۷</p>	<p>۰ / ۵ / ۷</p>	<p>۰ / ۸ / ۷</p>
<p>۰ / ۷ / ۷</p>	<p>۰ / ۸ / ۷</p>	<p>۰ / ۸ / ۷</p>
<p>۰ / ۲ / ۷</p>	<p>۰ / ۷ / ۷</p>	<p>۰ / ۲ / ۷</p>
<p>۰ / ۲ / ۷</p>	<p>۰ / ۷ / ۷</p>	<p>۰ / ۲ / ۷</p>
<p>۰ / ۲ / ۷</p>	<p>۰ / ۷ / ۷</p>	<p>۰ / ۲ / ۷</p>
<p>۰ / ۲ / ۷</p>	<p>۰ / ۷ / ۷</p>	<p>۰ / ۲ / ۷</p>

				۱ ۵			
۰ ۱ / ۰	۶ ۵ ۷ / ۰	۸ ۰ / ۰	۸ ۵ / ۰	۴ ۲ ۲ / ۳ ۷	۸ ۸ ۵ / ۰	یجی ٹیس تدریسی ن	گ ن ٹیس ن و م د د ر ر ا
				۹ ۱ ۵ / ۲ ۵	۷ ۸ ۰ / ۰	کا م تدریسی ن	
۰ ۱ / ۰	۵ ۳ ۶ / ۰	۷ ۲ / ۰	۷ ۶ / ۰	۹ ۲ ۲ / ۲ ۹	۷ ۴ ۹ / ۰	یجی ٹیس تدریسی ن	کا م کا و ر یا ر ی
				۴ ۸ ۱ / ۱ ۶	۷ ۳ ۵ / ۰	کا م تدریسی ن	
۰ ۱ / ۰	۵ ۲ ۷ / ۰	۷ ۰ / ۰	۷ ۴ / ۰	۱ ۴ ۱ / ۴ ۳	۸ ۰ ۱ / ۰	یجی ٹیس تدریسی ن	م ٹیس ر کا ن م د
				۵ ۶	۷ ۰	کا م	

پرسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر کارایی درونی مدارس جهت ارائه الگوی ساختاری کیفیت آموزشی (مورد مطالعه مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام)

	۰ / ۱ / ۰						
	۶ / ۷ / ۰						
	۷ / ۶ / ۰						
	۷ / ۸ / ۰						
۲ / ۱ / ۱	۲ / ۹ / ۸ / ۴ / ۹	۰ / ۵ / ۸ / ۶	۱ / ۹ / ۲ / ۳ / ۴	۰ / ۸ / ۲ / ۴	۳ / ۲ / ۱ / ۰	۴ / ۱ / ۴	
۳ / ۰	۷ / ۹ / ۹ / ۰	۷ / ۳ / ۸ / ۰	۸ / ۹ / ۳ / ۰	۷ / ۸ / ۱ / ۰	۸ / ۹ / ۷ / ۰	۸ / ۵ / ۸	
بیرمی	بیمیشیمی	کمی	بیمیشیمی	کمی	بیمیشیمی	کمی	
نی	ح م - نی	ح م - نی	ح س ر ر نی	ح س ر ر نی	ح س م - نی	ح س م - نی	

				/	/	ی	س ر م - ت - ن ا - ر - ن ی
				۷	۰	ن	
۰ ۱ / ۰	۷ ۳ ۲ / ۰	۸ ۷ / ۰	۹ ۳ / ۰	۴ ۰ ۳ / ۷ ۰	۹ ۴ ۲ / ۰	ی ت ب ی ن	
	۵ ۲ ۷ / ۰	۷ ۰ / ۰	۷ ۴ / ۰	۰ ۸ ۳ / ۴	۷ ۰ ۱ / ۰	ک م ت ی ن	

مطابق جدول (۲)، ارزش بار عاملی گویه‌های هر مولفه بالاتر از حد قابل قبول است (مقدار آن نباید از ۰/۷ کمتر باشد)؛ بنابراین، می‌توان گفت که هر مولفه بیش از ۵۰ درصد واریانس گویه‌های متناظرش را تبیین می‌کند.

آزمون پایایی

بعد از بررسی بار عاملی، مرحله بعد بررسی دو شاخص پایایی مرکب و آلفای کرونباخ به منظور ارزیابی پایایی مدل اندازه‌گیری می‌شود. در جدول (۲)، مقادیر پایایی مرکب و آلفای کرونباخ برای هر مولفه آورده شده است. همان گونه که از جدول فوق مشخص است، مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی مرکب بزرگتر از مقدار قابل قبول است. بنابراین، می‌توان گفت که مدل اندازه‌گیری از پایایی برخوردار است.

آزمون روایی همگرا

بعد از بررسی بار عاملی و پایایی مدل اندازه‌گیری، مرحله بعد بررسی شاخص (AVE) به منظور ارزیابی روایی همگرایی مدل اندازه‌گیری است. در جدول (۲) مقادیر (AVE) هر مولفه آورده شده است. همان گونه که از جدول فوق مشخص است، مقادیر (AVE) بیشتر از مقدار قابل قبول است. بنابراین، می‌توان گفت که مدل اندازه‌گیری از روایی همگرا برخوردار است.

آزمون روایی واگرا

برای بررسی روایی واگرا، از شاخص بار عرضی استفاده می‌شود. طبق این معیار، انتظار می‌رود که متغیرهای مشاهده‌پذیر مربوط به یک سازه خاص، بار عاملی بیشتری نسبت به سایر متغیرهای مشاهده‌پذیر روی سازه مربوط به خود داشته باشند. عبارتی دیگر، بار عرضی کمتری بر مدل‌های اندازه‌گیری دیگر داشته باشند. از این شاخص برای ارزیابی روایی واگرایی مدل اندازه‌گیری انعکاسی استفاده می‌شود (سارستد، رینگل، اسمیث، ریمز، و هیر، ۲۰۱۴: ۱۱۸). در این پژوهش بار عاملی گویه‌های متناظر هر مولفه از بار عاملی همان گویه بر روی سایر مولفه‌ها بیشتر است. بنابراین، می‌توان گفت که مدل اندازه‌گیری دارای روایی واگرا است.

تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم

جدول ۳. نتایج تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم برای مدل اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی

سازه	بار عاملی	مقدار t	سطح معنی‌داری $P < 0.01$	R^2
قابلیت اعتماد محیطی	۰/۸۹۶	۲۳/۱۵۱	۰/۰۱	۰/۷۴۸
ارزش‌های اجتماعی	۰/۸۷۸	۱۶/۶۰۳	۰/۰۱	۰/۷۳۷

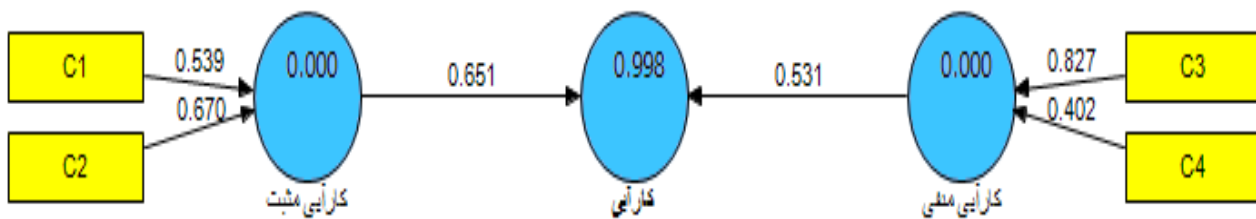
۰/۷۶۱	۰/۰۱	۲۹/۰۸۶	۰/۹۱۲	احساس مسئولیت
۰/۷۰۱	۰/۰۱	۷/۴۰۰	۰/۸۶۹	صداقت
۰/۶۴۴	۰/۰۱	۳/۵۴۸	۰/۷۶۷	تعامل و همکاری
۰/۶۶۲	۰/۰۱	۴/۷۴۴	۰/۷۸۳	انصاف
۰/۶۹۱	۰/۰۱	۶/۶۷۸	۰/۸۴۴	خیرخواهی
۰/۷۲۰	۰/۰۱	۱۱/۹۰۵	۰/۸۷۰	گذشت و مدارا
۰/۶۲۹	۰/۰۱	۲/۸۶۹	۰/۷۲۷	کمک و یاری
۰/۶۰۳	۰/۰۱	۲/۷۰۵	۰/۷۲۴	مشارکت مدنی
۰/۶۷۱	۰/۰۱	۵/۹۶۹	۰/۸۳۹	حمایت اجتماعی
۰/۷۳۸	۰/۰۱	۱۹/۰۰۱	۰/۸۴۴	احساس رضایت
۰/۷۴۰	۰/۰۱	۲۰/۰۱۲	۰/۸۹۱	احساس امنیت
۰/۷۱۴				AVE
۰/۸۳۵				آلفای کرونباخ
۰/۸۹۹				پایایی مرکب

همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشخص است و همچنین با توجه به شکل ۲ مقادیر بار عاملی در تحلیل عاملی مرتبه دوم بزرگتر از مقدار قابل قبول بوده و بنابراین مطلوب است. همچنین، مقادیر پایایی مرکب و آلفای کرونباخ به ترتیب برابر با ۰/۸۹۹ و ۰/۸۳۵ است که از مقدار قابل قبول بزرگتر است. همچنین مقدار AVE برابر با ۰/۷۱۴ گزارش شده که از میزان ۰/۵۰ بیشتر بوده و در نتیجه روایی همگرایی مدل نیز تایید می‌شود. ضریب تعیین (R^2) ارتباط بین واریانس تبیین شده یک متغیر مکنون را با مقدار کل واریانس آن را مورد سنجش قرار می‌دهد. مقدار این ضریب بین صفر تا ۱ است که مقادیر بزرگتر، مطلوب‌تر است. مقادیر ۰/۱۹، ۰/۳۳، و ۰/۶۷ به ترتیب ضعیف، متوسط و قابل توجه توصیف شده است (محسنین و اسفیدانی،

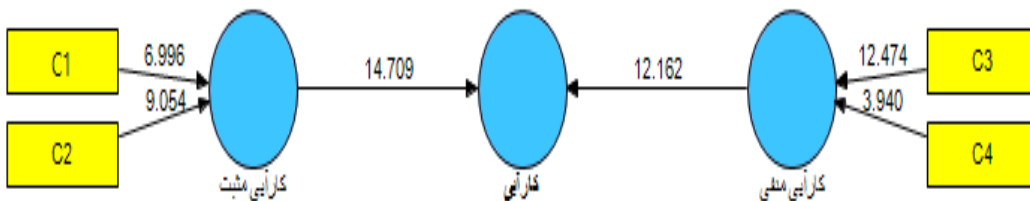
۱۳۹۳). با توجه به جدول ۳، مقادیر (R^2) قابل توجه و مطلوب است. بنابراین و با توجه به شاخص‌های مربوطه می‌توان گفت که مدل سرمایه اجتماعی از کیفیت لازم برخوردار است.

ارزیابی مدل اندازه‌گیری ترکیبی کارآیی درونی

شکل ۴ خروجی نرم‌افزار Smart-PLS در خصوص مدل اندازه‌گیری ترکیبی کارآیی درونی است. همچنین، شکل ۵ نمرات (t-value) مربوط به وزن‌های بیرونی شکل ۴ را نشان می‌دهد.

شکل ۴. آزمون مدل اندازه‌گیری کارآیی درونی

شکل ۵. نمرات تی (t-value) مربوط به آزمون مدل اندازه‌گیری کارآیی درونی

تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول

اولین گام در آزمون مدل اندازه‌گیری ترکیبی بررسی هم‌خطی چندگانه است. جدول ۴ مقدار (VIF) برای هر یک از گویه‌هایی مدل کارآیی درونی را نشان می‌دهد.

جدول ۴. مقدار VIF نشانگرهای مدل اندازه‌گیری کارآیی درونی

وضعیت نشانگر	مقدار VIF <math>< 5</math>	گویه	سازه
عدم هم‌خطی	۱/۵۶۰	۱) (نرخ ارتقا)	کارآیی مثبت

عدم هم خطی	۱/۵۰۶	۲) ضریب کارایی)	کارآیی منفی
عدم هم خطی	۱/۲۲۹	۳) (نرخ افت)	
عدم هم خطی	۱/۳۱۶	۴) (نرخ ترک تحصیل)	

همان گونه که از جدول فوق مشخص است، ارزش (VIF) همه گویه‌ها از مقدار مد نظر (۵) پایین تر است و این حاکی از آن است که میان گویه‌ها همبستگی وجود ندارد.

وزن‌های بیرونی

شاخص دوم ارزیابی مدل‌های اندازه‌گیری ترکیبی وزن‌های بیرونی می‌باشد. وزن‌های بیرونی باید در سطح اطمینان ۰/۹۵ و ۰/۹۹ با میزان خطای ۰/۰۵ و ۰/۰۱ به ترتیب دارای مقدار t بالاتر یا مساوی با ۱/۹۶ و ۲/۵۸ باشند. در جدول شماره ۵ وزن‌های بیرونی گویه‌ها به همراه مقدار t آنها آورده شده است.

جدول ۵. وزن‌های بیرونی گویه‌ها و مقدار t متناظر آنها

وضعیت نشانگر	مقدار t	وزن بیرونی	گویه	سازه
تایید	۶/۹۹۶	۰/۵۳۹	۱) نرخ ارتقا)	کارآیی درونی مثبت
تایید	۹/۰۵۴	۰/۶۷۰	۲) ضریب کارایی)	
تایید	۱۲/۴۷۴	۰/۸۲۷	۳) نرخ افت)	کارآیی درونی منفی
تایید	۳/۹۴۰	۰/۴۰۲	۴) نرخ ترک تحصیل)	

تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم

ارزیابی هم خطی چندگانه

جدول ۶. مقدار VIF متغیرهای مدل اندازه‌گیری ترکیبی کارآیی درونی

وضعیت گویه	مقدار VIF	گویه	سازه
------------	-----------	------	------

عدم هم خطی	۱/۸۰۶	کارآیی مثبت	کارآیی درونی
عدم هم خطی	۲/۲۶۹	کارآیی منفی	

همان گونه که از جدول (۶) مشخص است، ارزش (VIF) هر دو گویه متغیر کارآیی مثبت و کارآیی منفی از مقدار مدنظر پایین است و این حاکی از آن است که میان این متغیرها همبستگی وجود ندارد.

وزن‌های بیرونی

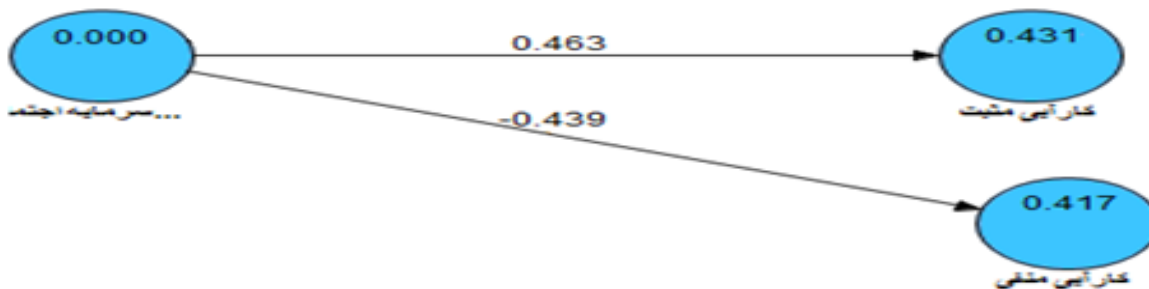
شاخص دوم ارزیابی مدل‌های اندازه‌گیری ترکیبی، وزن‌های بیرونی می‌باشد. همان گونه که در جدول شماره (۷) نشان داده شده است، وزن‌های بیرونی باید در سطح خطای ۰/۰۵ و ۰/۰۱ دارای مقدار t بالاتر یا مساوی با ۱/۹۶ و ۲/۵۸ باشند.

جدول ۷. وزن‌های بیرونی گویه‌ها و مقدار t متناظر آن‌ها

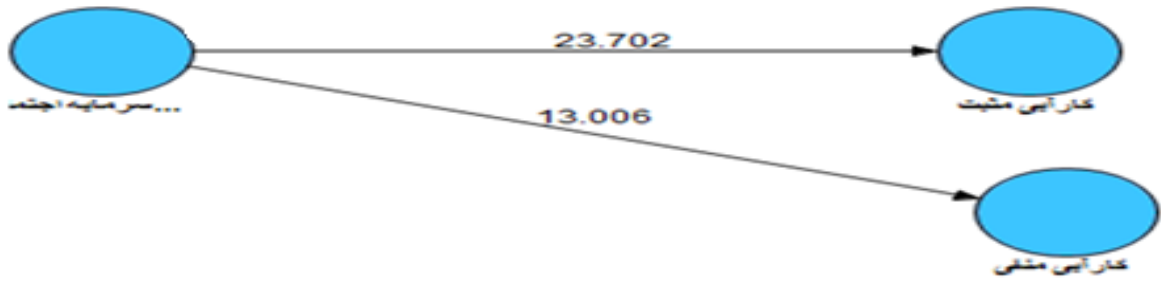
سازه	گویه	وزن بیرونی	مقدار t	وضعیت گویه
کارآیی درونی	کارآیی مثبت	۰/۶۵۱	۱۴/۷۰۹	تایید گویه
	کارآیی منفی	۰/۵۳۱	۱۲/۱۶۲	تایید گویه

ارزیابی مدل ساختاری

مدل ساختاری رابطه بین متغیرهای مکنون را بررسی می‌کند. به عبارت دیگر، در هنگام ارزیابی مدل ساختاری، محقق به دنبال بررسی فرضیه‌های پژوهش است. به منظور ارزیابی مدل ساختاری به ترتیب از شاخص‌های زیر استفاده می‌شود:

شکل ۶. آزمون مدل ساختاری پژوهش

شکل ۷. نمرات تی (t-value) مربوط به آزمون مدل ساختاری پژوهش

شکل ۶ خروجی نرم افزار Smart- PLS در خصوص مدل ساختاری پژوهش حاضر است. همچنین، شکل ۷ نمرات (t)

مربوط به ضرایب مسیر شکل ۶ را نشان می دهد.

اولین مرحله در ارزیابی مدل ساختاری بررسی ضرایب مسیر است. در جدول ۸، ضرایب مسیر با توجه به اشکال ۶ و ۷

آورده شده است.

جدول ۸. ضرایب مسیر

متغیرها	ضریب	مقدار	ضریب	سطح	وضعیت
سرمایه اجتماعی ---> کارایی مثبت	۴	۷	۴	۰	تایید
	۶	۰	۳	۱	تایید
	۳	۲	۱		تایید

د	/	/	/	/	
فر	۰	۰	۲	۰	
ض			۳		
یه					
تا	۰	۴	۰	۴	سرمایه اجتماعی ---<
ی	۱	۱	۰	۳	کارآیی منفی
ی	/	۷	۶	۹	
د	۰	/	/	/	
فر		۰	۱	۰	
ض			۳	-	
یه					

همان طور که از جدول شماره ۸ مشخص است، سرمایه اجتماعی بر دو متغیر کارآیی درونی مثبت و کارآیی درونی منفی تاثیر معناداری دارد. تنها تفاوت این است که تاثیر سرمایه اجتماعی بر کارآیی درونی مثبت یک اثر مثبت معنادار است؛ به عبارت دیگر، با افزایش سرمایه اجتماعی انتظار می‌رود که این متغیرها نیز افزایش یابند. اما اثر سرمایه اجتماعی با کارآیی درونی منفی یک اثر منفی معنادار می‌باشد. بنابراین، انتظار می‌رود که با افزایش یا کاهش سرمایه اجتماعی میزان کارآیی درونی منفی کاهش یا افزایش یابد. بعد از معناداری ضرایب مسیر، ضریب تعیین متغیرهای وابسته مدل (R^2) به منظور بررسی این که چه مقدار از واریانس متغیرهای وابسته پژوهش توسط متغیر مستقل تبیین می‌گردد بررسی می‌شود. همان طور که در شکل ۶ و جدول شماره ۸ مشخص است سرمایه اجتماعی تقریباً ۴۳ درصد از واریانس متغیر کارآیی مثبت، و تقریباً ۴۲ درصد از واریانس متغیر کارآیی منفی را تبیین می‌کند. این مقادیر با توجه به مقادیر مطلوب ضریب تعیین که در بالا ذکر شد، متوسط ارزیابی می‌شود. همچنین به منظور بررسی ارتباط پیش‌بین مدل از شاخص Q^2 استفاده شده است. همان گونه که از جدول ۹ مشخص است، مقدار این شاخص برای متغیرهای وابسته مدل بزرگتر از صفر بوده و بنابراین نشان از قدرت پیش‌بینی مناسب مدل پژوهش حاضر دارد.

جدول ۹. ارتباط پیش‌بین مدل ساختاری

متغیر	Q^2
کارآیی مثبت	۰/۴۱۵
کارآیی منفی	۰/۴۰۶

بنابراین، با توجه به شاخص‌های فوق‌الذکر می‌توان گفت که مدل پژوهش حاضر از کیفیت و توان پیش‌بین مناسبی برخوردار است.

یافته های کیفی:

در این بخش اطلاعات حاصل از مصاحبه با صاحب نظران و دست‌اندرکاران حوزه آموزش و پرورش (مدیران، دبیران و اعضای گروه های آموزشی) پیرامون سوالات کیفی تحقیق، با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا در نظریه داده بنیاد مورد تجزیه و تحلیل واقع شد. به طور کلی از تحلیل اولیه داده های کیفی پژوهش و با استفاده از کد گذاری باز ۱۲۶ کد شناسایی شد. در مرحله دوم با استفاده از کد گذاری محوری کدهای شناسایی شده در ۱۱ زیرمقوله هایی طبقه بندی گردید. در مرحله بعد، زیر مقولات با توجه به قرابت و اشتراک معانی در قالب مقولات کلی انتخاب و طبقه بندی شدند.

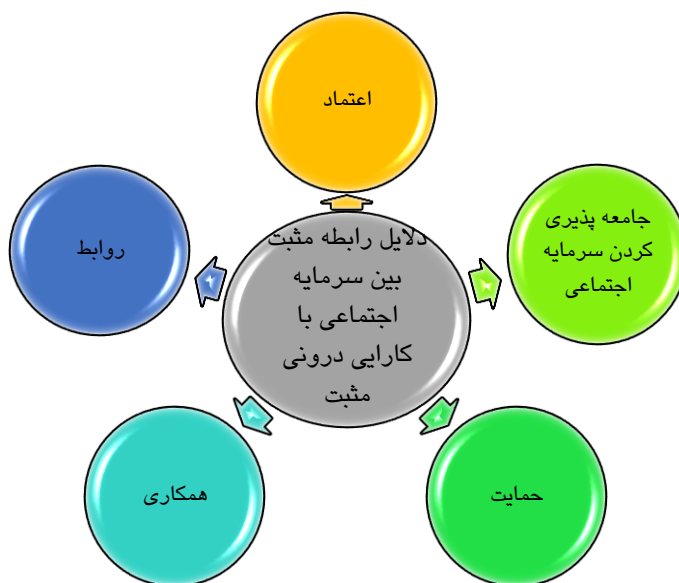
۱- دلایل رابطه مثبت بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی مثبت

به منظور پاسخ به این سؤال از روش پژوهش کیفی و مصاحبه نیمه ساختاریافته با معلمان استفاده شد. لذا جهت شناسایی دلایل رابطه مثبت بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی مثبت در جلسه مصاحبه از افراد سؤالاتی پرسیده شد. طی فرآیند مصاحبه نیز در صورت وجود ابهام در گفته ها با سؤالات پیگیر از افراد خواسته می شد توضیحات بیشتر و روشن تری ارائه نمایند. در ارتباط با سؤال اول پژوهش دلایل رابطه مثبت بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی مثبت شناسایی شد. بنابراین، در ادامه پاسخگویی به این سؤال با استفاده از نتایج مصاحبه های نیمه ساختاریافته طی سه مرحله کدگذاری و نیز با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده در ۵ مقوله فرعی دسته بندی شده است. همان گونه که در جدول شماره ۱۲ ملاحظه می شود مقولات پنجگانه گانه عبارتند از: اعتماد، روابط، همکاری، حمایت، جامعه پذیری کردن سرمایه اجتماعی.

جدول ۱۲. دسته بندی کدهای شناسایی شده در قالب مقولات فرعی

صاحب نظران	کدهای باز	مقوله بندی
(م ۱)، (م ۲)، (م ۵)، (م ۷)، (م ۸)	ایجاد اعتماد در بین کارکنان (م ۱)، اعتماد مدیر به عوامل مدرسه (م ۲)، اعتماد متقابل کارکنان به همدیگر (م ۲)، عدم شک و سوء ظن (م ۲)، داشتن صداقت (م ۲)، بالا رفتن حس اعتماد در بین کارکنان (م ۵)، اعتماد به همدیگر (م ۷)، اعتماد به همدیگر (م ۸)، افزایش همدلی (م ۵)، رفاقت و صمیمیت (م ۵)،	اعتماد
(م ۳)، (م ۴)، (م ۶)، (م ۷)، (م ۸)، (م ۹)	روابط با خانواده (م ۳)، ارتباط با دیگران (م ۳)، ارتباط فکری و ذهنی (م ۴)، برقراری ارتباط عاطفی با دیگران (م ۴)، تعامل و ارتباط و همکاری عوامل ذی نفعان داخل و خارج از مدرسه (م ۴)، بهبود روابط (م ۶)، کارآمدی کانال های ارتباطی (م ۶)، سرمایه رابطه ای (م ۷)، روابط مناسب کارکنان با همدیگر (م ۸)، ارتباطات باز و شفاف (م ۹)، روابط خوب معلمان با همدیگر (م ۹)	روابط

<p>(م ۱)، (م ۲)، (م ۳)، (م ۴)، (م ۵)، (م ۹)، (م ۱۱)</p>	<p>تعامل و همکاری با همکاران (م ۲)، مشورت کردن با دیگران (م ۲)، درگیر شدن (م ۳)، یاری دادن (م ۳)، همکاری در فعالیت ها (م ۸)، کمک به همدیگر (م ۹)، مشارکت بیشتر در انجام فعالیت ها و برنامه ها (م ۹).</p>	<p>همکاری</p>
<p>(م ۱)، (م ۲)، (م ۳)، (م ۸)، (م ۹)، (م ۱۱)، (م ۱۲)</p>	<p>رفاقت و همدلی (م ۳)، منابع مثبت جمعی (م ۳)، برآوردن نیازهای جمعی (م ۳)، بهبود شرایط زندگی، پیوند اجتماعی (م ۳)، افزایش همدلی (م ۴)، رفاقت و صمیمیت (م ۴)، فراهم کردن حمایت های عاطفی و روانی مثبت (م ۵)</p>	<p>حمایت</p>
	<p>آموزش سرمایه اجتماعی به دانش آموزان (م ۱)، آشنایی دانش آموزان با سرمایه اجتماعی (م ۱)، سرمایه گذاری در افراد (م ۳)، درونی کردن فرهنگ ها و ارزش های سرمایه اجتماعی (م ۵)</p>	<p>جامعه پذیری کردن سرمایه اجتماعی</p>

شکل ۸. دلایل رابطه مثبت بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی مثبت استخراج شده از مصاحبه در ارتباط با سؤال اول پژوهش پنج عامل شناسایی شد. بنابراین، در ادامه پاسخگویی به این سؤال با استفاده از نتایج مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته طی سه مرحله کدگذاری و نیز با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده در ۵ مقوله فرعی دسته‌بندی شده است. مقولات پنج گانه طبق شکل ۸ عبارتند از: اعتماد، روابط، همکاری، حمایت، جامعه پذیری کردن سرمایه اجتماعی.

اعتماد

سرمایه اجتماعی در سازمان باعث می‌شود که کارکنان روابط مناسبی با یکدیگر داشته باشند؛ به همدیگر اعتماد داشته باشند، در صورت به وجود آمدن اعتماد بین کارکنان، افراد بیشتر تمایل دارند که در فعالیت‌ها همکاری کنند و این خود به کارایی درونی بیشتر منجر می‌شود. در واقع ایجاد اعتماد مقدمه کسب کارایی درونی است. بنابراین می‌توان گفت، کسی که بتواند به سطوح بالاتری از اعتماد بیشتر دست یابد، احتمال بیشتری دارد که بتواند دانش، اطلاعات و دیگر منابع موجود در شبکه اجتماعی خود را تصاحب کند. می‌توان نتیجه گرفت، این سرمایه تمایل فرد را برای انجام فعالیت‌های بهتر در سازمان افزایش می‌دهد.

روابط

سرمایه اجتماعی در سازمان باعث بهبود روابط و کارآمدی کانال‌های ارتباطی در سازمان (مدرسه) می‌گردد که این امر باعث افزایش اطمینان بین کارکنان و هماهنگی بیشتر می‌شود. لذا می‌توان نتیجه گرفت که سرمایه اجتماعی باعث می‌شود افراد عملکرد بهتری داشته باشند و کارهای داوطلبانه بیشتری انجام دهند. و از این راه کارایی درونی مثبت مدرسه افزایش داد.

همکاری

اگر کلیه مدیران مدارس تعامل و همکاری با سایر عوامل مدرسه داشته باشند آنان نیز متقابلاً نیز با مدیران تعامل و همکاری خواهند داشت و این باعث می‌شود اگر از جانب مدیر، یک درصد همکاری داشته باشیم همکاران و عوامل چند درصد بالاتر با من همکاری خواهند داشت. و این امر در افزایش سرمایه اجتماعی و متعاقباً در کارایی درونی کل مدرسه تأثیر مثبت برجای خواهد گذاشت.

حمایت

سرمایه‌ی اجتماعی با کارایی درونی آموزش و پرورش دارای رابطه مثبت و در واقع هم جهت و مکمل همدیگر هستند چرا که سرمایه اجتماعی با فراهم نمودن حمایت‌های عاطفی و روانی مثبت، کارایی درونی آموزش و پرورش را بالا می‌برد لذا

با شکل گیری سرمایه اجتماعی و همراه کردن آن با مولفه های کارایی درونی، موجبات پیشرفت و افزایش کیفیت آموزش و پرورش را مهیا می سازد.

جامعه پذیری کردن سرمایه اجتماعی

چون آموزش و پرورش است در ابتدا این سرمایه اجتماعی را در مدارس به دانش آموزان آموزش می دهد و در آن جا بچه ها با این سرمایه آشنا می شوند حال اگر این سرمایه اجتماعی و حس اعتماد در بین کارکنان وجود داشته باشد و با مدیریتی صحیح ادامه یابد، در کل کارایی درونی افزایش می یابد.

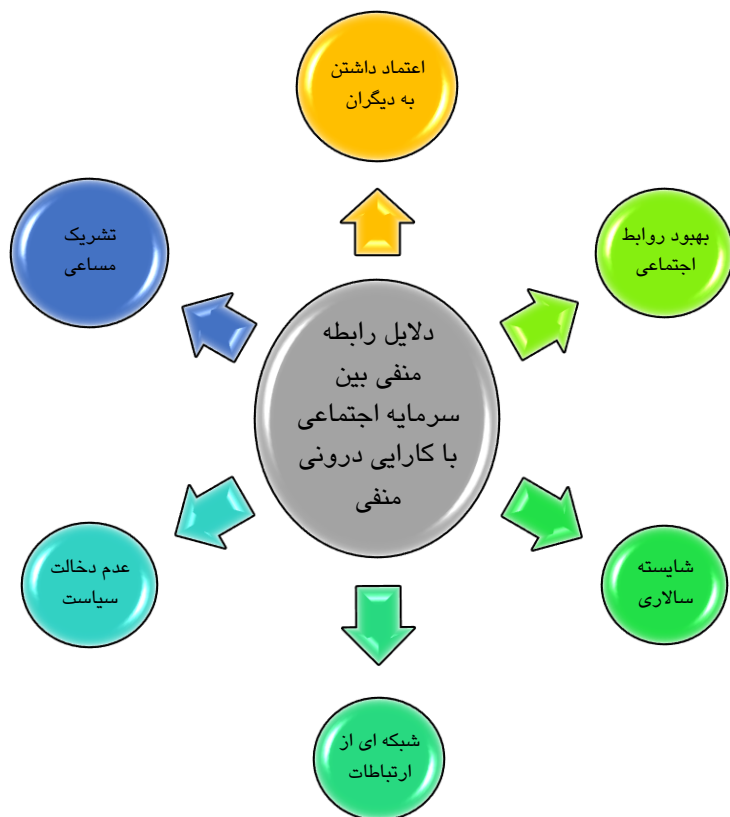
۲- دلایل رابطه منفی بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی منفی

به منظور پاسخ به این سؤال از روش پژوهش کیفی و مصاحبه نیمه ساختاریافته با متخصصان استفاده شد. لذا جهت شناسایی دلایل رابطه منفی بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی منفی در جلسه مصاحبه از افراد سؤالاتی پرسیده شد. طی فرآیند مصاحبه نیز در صورت وجود ابهام در گفته ها با سؤالات پیگیر از افراد خواسته می شد توضیحات بیشتر و روشن تری ارائه نمایند. بنابراین، در ادامه پاسخگویی به این سؤال با استفاده از نتایج مصاحبه های نیمه ساختار یافته طی سه مرحله کدگذاری و نیز با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده در ۶ مقوله فرعی دسته بندی شده است. همان گونه که در جدول شماره ۱۵ ملاحظه می شود مقولات شش گانه عبارتند از: بهبود روابط اجتماعی، اعتماد داشتن به دیگران، شایسته سالاری، عدم دخالت سیاست، تشریک مساعی، شبکه ای از ارتباطات.

جدول ۱۵. دسته بندی کدهای شناسایی شده در قالب مقولات فرعی

صاحب نظران	کدهای باز	مقوله بندی
(م ۱)، (م ۲)، (م ۴)، (م ۵)، (م ۷)، (م ۸)، (م ۹)	فهم متقابل میان معلمان (م ۱)، فهم متقابل (م ۲)، ارتباط (م ۴)، روابط مبتنی بر اعتماد (م ۵)، ارتباطات مؤثر (م ۵)، فراهم کردن فرصت های اجتماعی، تحصیلی (م ۷)، ارتباط با نهادهای محلی (م ۷)، بهبود روابط اجتماعی (م ۸)، برقراری ارتباط بین دانش آموزان و معلمان (م ۹)، برقرار روابط حسنه (م ۹)	بهبود روابط اجتماعی
(م ۱)، (م ۲)، (م ۳)، (م ۴)، (م ۵)، (م ۶)	اعتماد سازمانی (م ۱)، اعتماد به همدیگر (م ۲)، کار کردن با همدیگر (م ۳)، اعتماد به یکدیگر (م ۳)، احساس همبستگی عمیق به همدیگر (م ۳)، توجه و حمایت سازمان (م ۳)، اعتماد (م ۴)، اعتماد به افراد متخصص (م ۵)، اعتماد (م ۵)، داشتن اعتماد به دیگران (م ۶)	اعتماد داشتن به دیگران

<p>(م ۲)، (م ۴)، (م ۵)</p>	<p>شایسته‌سالاری (م ۲)، شایسته‌سازی (م ۴)، گماشتن افراد در پست‌های متعدد آموزش و پرورش متناسب با تخصص (م ۴)، توجه به ارزش نیرو و سرمایه انسانی (م ۴)، استخدام افراد متخصص (م ۵)، اعتماد به افراد متخصص (م ۵)</p>	<p>شایسته‌سالاری</p>
<p>(م ۲)، (م ۴)</p>	<p>عدم دخالت نهادهای فاقد صلاحیت (م ۲)، عدم درگیر بودن مسئولین در سیاسیکارها و سیاست‌بازی‌ها، ثبات مدیریتی (م ۴)، عدم دخالت نهادهای جناحی و فرا جناحی (م ۴)، حاکمیت عمل‌گرایی و واقع‌گرایی (م ۴)، عوض کردن دیدگاه مصرفی به آموزش و پرورش به سمت و سوی ارزش، حمایت همه‌جانبه مالی و مشاوره‌ای بلندمدت از افراد تارک تحصیل (م ۴)، مسدود نمودن راه‌های نفوذ و دخالت سیاسی در آموزش و پرورش (م ۴)</p>	<p>عدم دخالت سیاست</p>
<p>(م ۳)، (م ۵)، (م ۷)</p>	<p>کار کردن با همدیگر (م ۳)، مشارکت کردن در فعالیت‌های سازمان (م ۳)، تعامل و همکاری (م ۴)، همکاری (م ۵)، مشارکت و همکاری (م ۷)</p>	<p>تشریک مساعی</p>
<p>(م ۱)، (م ۲)، (م ۵)، (م ۶)، (م ۷)، (م ۸)</p>	<p>وجود ارتباطات سازمانی (م ۱)، شبکه‌گسترده از ارتباطات (م ۱)، درگیر کردن افراد در شبکه‌ها (م ۱)، شبکه‌ها (م ۲)، تسهیم اثربخش اطلاعات (م ۲)، اشتراک دانش (م ۵)، تبادل اطلاعات (م ۵)، تسهیم اطلاعات (م ۵)، داشتن شبکه اجتماعی گسترده (م ۶)، دسترسی بالا به شبکه‌های اجتماعی (م ۷)، اشتراک دانش (م ۸)، اشتراک اطلاعات (م ۸)، اشتراک تجارب (م ۸)</p>	<p>شبکه‌ای از ارتباطات</p>

شکل ۹. دلایل رابطه منفی بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی منفی در آموزش و پرورش استخراج شده از مصاحبه در ارتباط با سؤال دوم پژوهش دلایل رابطه منفی بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی منفی شناسایی شد. بنابراین، در ادامه پاسخگویی به سؤال مذکور با استفاده از نتایج مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته طی سه مرحله کدگذاری و نیز با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده در ۶ مقوله فرعی دسته‌بندی شده است. مقولات شش گانه مطابق شکل ۹ عبارتند از: بهبود روابط اجتماعی، اعتماد داشتن به دیگران، شایسته‌سالاری، عدم دخالت سیاست، تشریک مساعی، شبکه ای از ارتباطات.

بهبود روابط اجتماعی

دانش آموزانی که با دیگر دانش آموزان و معلمان ارتباط برقرار می‌کنند، مشکلات خود را با آنها حل می‌کنند، ولی آن دسته از دانش آموزانی که از این نظر مشکل دارند و نمی‌توانند با دیگران روابط حسنه برقرار کنند و منزوی و گوشه گیر هستند ناچارند که مشکل خود را با خود بازگو کنند که به دور تسلسل خواهند رسید و مشکل آنها باعث افت تحصیلی در آنها خواهد شد.

اعتماد داشتن به دیگران

وجود سرمایه اجتماعی در آموزش و پرورش، معلمان و مدیران را در کنار همدیگر نگه می‌دارد و آن‌ها را توانا می‌سازد که به یکدیگر اعتماد کنند. اشخاصی که به همکاران خود اعتماد دارند و همچنین احساس همبستگی عمیقی با این اشخاص دارند، نسبت به همکارانشان و همچنین فعالیت و کارهای دانش آموزان در مدرسه اهمیت و ملاحظه بیشتری قائل هستند و به این‌ها کمک می‌کنند تا وظایف خود را بهتر از قبل انجام دهند. برعکس جو عاری از اعتماد نه کارایی درونی مدرسه نیز تسری یافته و در افت شاخص‌های آن و در نتیجه در منفی شدن آن‌ها تأثیر به‌سزایی خواهد داشت.

شایسته‌سالاری

در استان ایلام هنوز افت تحصیلی، مردودی ترک تحصیل و کارایی درونی منفی وجود دارد که می‌تواند ناشی از عدم ثبات مدیریت‌ها، عدم شایسته‌سالاری و گماشتن افراد در پست‌های متعدد آموزش و پرورش فارغ از تخصص و رشته تحصیلی آنها، سرخوردگی معلمان، احساس رها شدگی آموزش باشد که در نهایت از طریق تأثیر منفی بر انگیزه معلمان و جذب منابع بر منفی شدن کارایی درونی موثر است.

عدم دخالت سیاست

گروه‌های فشار از بیرون و دخالت‌های نهادهای خارج از آموزش و پرورش، ذله شدن و خستگی مدیران از دست نهادهای فاقد صلاحیت و دخالت آنان در امور آموزشی و پرورشی نیز باعث تشدید کارایی درونی منفی هستند

وجود سرمایه اجتماعی در آموزش و پرورش، معلمان و مدیران را در کنار همدیگر نگه می‌دارد و آن‌ها را توانا می‌سازد که به یکدیگر اعتماد کنند. اشخاصی که به همکاران خود اعتماد دارند و همچنین احساس همبستگی عمیقی با این اشخاص دارند، نسبت به همکارانشان و همچنین فعالیت و کارهای دانش‌آموزان در مدرسه اهمیت و ملاحظه بیشتری قائل هستند و به این‌ها کمک می‌کنند تا وظایف خود را بهتر از قبل انجام دهند. چنین اشخاص و معلمانی علاقه زیادی به مشارکت کنند، در فعالیت‌های مدرسه و قبول مسئولیت دارند. این معلمان با کمک مشتاقانه به دیگران، به ویژه دانش‌آموزانی که مشکلات تحصیلی زیادی دارند، سبب می‌شوند عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بهبود یابد و کارایی درونی منفی کاهش می‌یابد.

شبکه‌ای از ارتباطات

سازمان‌هایی که دارای سطوح بالایی از سرمایه اجتماعی می‌باشند، با تشکیل شبکه‌های گسترده ارتباطات سازنده کارکنان در گروه‌ها و همچنین با درگیر کردن افراد در شبکه‌ها جهت جستجوی دانش و اطلاعات و تسهیم این دانش و اطلاعات با یکدیگر، کارایی درونی منفی کاهش می‌یابد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

هدف این پژوهش پیش‌بینی کارایی درونی مثبت و منفی توسط مدل ساختاری سرمایه اجتماعی بود. نتایج حاکی از آن است که بین سرمایه اجتماعی و کارایی درونی مدارس دوره دوم متوسطه نظری استان ایلام رابطه معناداری وجود دارد. یعنی با کارایی درونی مثبت رابطه معنا دار مثبت یا مستقیم دارد و با کارایی درونی منفی رابطه معنا دار منفی یا معکوس دارد. یعنی هرچه سرمایه اجتماعی مدارس بالاتر باشد نرخ شاخص‌های کارایی درونی مثبت آنان نیز بالا و نرخ شاخص‌های کارایی درونی منفی آنان پایین است و هرچه سرمایه اجتماعی مدارس پایین‌تر باشد نرخ شاخص‌های کارایی درونی منفی آنان بالا و نرخ شاخص‌های کارایی درونی مثبت آنان پایین است. همچنین مدل ساختاری سرمایه اجتماعی توانایی پیش‌بینی مناسب کارایی درونی مثبت و منفی را دارد. نتایج این پژوهش با نتایج پیشین همخوانی و مطابقت دارد. در همین زمینه نتایج پژوهش با یافته‌های گودرزی و نصرآباد (۱۳۹۸)، ارفعی مقدم (۱۳۹۶)، مهدیون و همکاران (۱۳۹۶)، کیامرثی و مؤمن (۱۳۹۲)، مپدنگ و کیسینی (۲۰۲۱)، شربتیان و روحانی (۲۰۲۰)، آنالیا و همکاران (۲۰۲۰)، هانتین و همکاران (۲۰۱۹)، سزبیلیر (۲۰۱۸) و آکو (۲۰۱۱) همخوانی دارد. وجود سرمایه اجتماعی در سازمان، افراد را در کنار هم نگه می‌دارد و آن‌ها را قادر می‌سازد که به همدیگر اعتماد کنند و به صورت باز عمل کنند. افرادی که به همکاران خود اعتماد دارند و احساس همبستگی عمیقی با آن‌ها دارند، نسبت به همکارانشان و کار آن‌ها ملاحظه و اهمیت بیشتری قائل هستند و به آنها کمک می‌کنند تا وظایف خود را بهتر انجام دهند. علاوه بر این، سرمایه اجتماعی باعث می‌شود در بین کارکنان احساس عدالت، توجه و حمایت سازمان از آن‌ها ایجاد شود و کارکنان مطمئن باشند که سازمان در تعامل با آن‌ها فرصت طلبانه عمل نمی‌کند؛ هم‌چنین در این شرایط، کارکنان باور دارند که سازمان از آن‌ها مراقبت می‌کند و نسبت به مسائل آن‌ها حساس است. چنین کارکنانی علاقه زیادی به مشارکت و قبول مسئولیت در زندگی سازمانی دارند. این کارکنان با کمک مشتاقانه به دیگران، به ویژه آنان که مشکلاتی مرتبط با کار دارند، سبب می‌شوند کارایی درونی سازمان سازمان بهبود یابد. در واقع معلمان در چنین محیط زندگی احساس خشنودی بیشتری خواهند داشت و از کار کردن در محیط احساس رضایت خواهند داشت و بیشتر به پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان نیز اهمیت می‌دهند. سرمایه اجتماعی موفقیت تحصیلی را آسان ساخته و به شیوه‌های گوناگون سبب تقویت آموزش و تحصیلات فرد می‌شود. وجود سرمایه اجتماعی در درون مدرسه از این جهت اهمیت دارد که به فرزندان در همان دوران کودکی اجازه دسترسی به سرمایه انسانی معلمان را می‌دهد. کودکانی که در این مدارس تحصیل می‌کنند، گرایش به حضور

آکادمیکی خوب دارند) به عبارت دیگر از لحاظ تحصیلی موفق تر می باشند)، این مدارس محیطی را به وجود می آورند که دستاوردهای تحصیلی بسیار با ارزش و پذیرفته شده است. در مجموع، یک مدرسه با گرایش های زمینه ای (سرمایه های اجتماعی فراهم در مدرسه) دستاوردهای تحصیلی آتی کودکان راه اندازی می شود. زمانی که جوانان در یک محیط فرهنگی با راهنمایی در مورد رفتارهایی که مناسب و نامناسب شمرده می شوند پرورش می یابند، پیشرفت های تحصیلی آنها قوی و مثبت می باشد .

متغیرهایی که بر کارایی درونی منفی افراد تأثیر گذار است، نیز وابسته به مولفه هایی از سرمایه اجتماعی است که ریشه در روابط اجتماعی دارد. سرمایه اجتماعی در سازمان ها منجر به بهبود رضایت شغلی کارکنان و معلمان می شود. پیرو نظریه امیل دورکیم رضایت افراد، تابع نوع، شدت و چگونگی رابطه اجتماعی آنها است. رابطه اجتماعی می تواند از دو جهت بر میزان رضایت افراد اثر بگذارد، از یک سو، نیازهایی عاطفی، شناختی و حتی مالی آنان را تأمین می نماید و از سوی دیگر با مهار تمایلات افراد از آرزوهای بی پایان و ارضاء نشدنی آنها جلوگیری می کند و از احساس محرومیت نسبی می کاهد. افرادی که دارای شبکه اجتماعی گسترده ای هستند از میزان رضایت مندی بالاتری نیز برخوردار هستند. در واقع هر چه یک گروه اجتماعی، در شبکه روابطی خود دارای شعاع اعتماد بیشتری باشد، سرمایه اجتماعی بیشتری نیز خواهد داشت. چنان چه یک گروه اجتماعی، برون گرایی مثبتی نسبت به اعضای گروه های دیگر نیز داشته باشد، شعاع اعتماد این گروه از حد داخلی آن نیز فراتر می رود و در نتیجه از احساس رضایت بیشتری برخوردار خواهند بود. این رضایت باعث می شود که کارکنان و معلمان کارها و فعالیت های تدریس خود را به خوبی انجام بدهند، دانش آموزان برایشان مهم باشند و افت تحصیلی و حتی غیبت از تحصیل دانش آموزان را پیگیری می کنند و مانع این امر شوند و با این عمل از کارایی درونی منفی مدارس خواهند کاست.

در پاسخ به سوال اول کیفی پژوهش که « چرا بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی مثبت در آموزش و پرورش رابطه مثبتی وجود دارد؟ دلایل آن چه می تواند باشد؟» می توان گفت که بر اساس نظر صاحب نظران در بخش کیفی پنج عامل شناسایی شد. این عوامل شامل اعتماد، روابط، همکاری، حمایت، جامعه پذیری کردن سرمایه اجتماعی بودند. در واقع بر اساس نظر مصاحبه شوندگان نتایج نشان داد که پنج عامل مذکور می تواند دلیلی بر رابطه مثبت بین سرمایه اجتماعی و کارایی درونی مثبت در آموزش و پرورش باشد.

در واقع می توان گفت در مدرسی که ارتباطات باز و شفاف وجود داشته باشد و کارکنان با یکدیگر روابطی خوبی دارند، آنها قادر خواهند بود که به یکدیگر اعتماد کنند و در نتیجه احساس امنیت می کنند و به همدیگر کمک می کنند و در انجام کارها همکاری می کنند. در واقع می توان گفت که اگر روابط مناسبی بین کارکنان سازمان به وجود آید که آن ها را به مشارکت بیشتر در برنامه ریزی بهتر و اجرای منظم تر برنامه تشویق کند، آنها نیز دیگر بطور موثر و مفید در محیط کار ظاهر می شوند و به منظور بهبود و پیشرفت دانش آموزان تلاش های بیشتری خواهند کرد و در واقع باعث خواهند شد که مدرسه از کارایی درونی مثبت بیشتری برخوردار شود. سرمایه اجتماعی در سازمان باعث بهبود روابط و کارآمدی کانال های ارتباطی در سازمان می گردد که این امر باعث افزایش اطمینان بین کارکنان و هماهنگی بیشتر می شود. لذا می توان نتیجه گرفت که سرمایه اجتماعی باعث می شود افراد عملکرد بهتری داشته باشند و کارهای داوطلبانه بیشتری انجام دهند. رفتارهای داوطلبانه بیشتر و کمک به همکاران باعث ایجاد اطمینان در کارکنان می گردد که این اطمینان باعث بهبود روابط و همدلی (سرمایه اجتماعی) در سازمان می گردد. بنابر این می توان نتیجه گرفت که بین سرمایه اجتماعی و کارایی درونی رابطه مستقیم معنی داری وجود دارد.

در پاسخ به سوال دوم پژوهش که « چرا بین سرمایه اجتماعی با کارایی درونی منفی در آموزش و پرورش رابطه منفی وجود دارد؟ دلایل آن چه می تواند باشد؟» نیز می توان گفت که بر اساس نظر صاحب نظران در بخش کیفی در ارتباط با سوال دوم پژوهش شش عامل شناسایی شد. این عوامل شامل بهبود روابط اجتماعی، اعتماد داشتن به دیگران ، شایسته سالاری، عدم دخالت سیاست، تشریک مساعی، شبکه ای از ارتباطات بودند. در واقع بر اساس نظر مصاحبه شوندگان نتایج نشان داد که شش

عامل مذکور می تواند دلیلی بر رابطه منفی بین سرمایه اجتماعی و کارایی درونی منفی در آموزش و پرورش باشد. سرمایه اجتماعی می تواند از این شش جهت بر میزان کارایی درونی منفی اثر بگذارد، چنانچه افراد شاغل در مدارس و آموزش و پرورش از تعاملی مبتنی بر بهبود روابط اجتماعی، اعتماد داشتن به دیگران، شایسته سالاری، عدم دخالت سیاست، تشریک مساعی، شبکه ای از ارتباطات برخوردار باشند در کارایی مدارس و کارکنان نیز تاثیر وافر خواهد داشت و باعث کاستن نرخ شاخص های کارایی درونی منفی (ترک تحصیل و افت) خواهد شد و کیفیت مدارس را در این زمینه بالا خواهد برد.

با توجه به نتایج بدست آمده از این تحقیق آموزش و پرورش باید برای افزایش کارایی درونی آموزش و پرورش استان باید توجه ویژه و خاصی نسبت به دانش آموزان در مناطق کمتر برخوردار داشته و سعی نماید نسبت به نگهداری دانش آموزان در این مناطق تا پایان تحصیلات عمومی اقدامات اساسی انجام دهد حمایت؛ همراهی والدین و اولیای مدرسه و به طور کلی همه افرادی که به شکلی در آموزش و پرورش دانش آموز نقش دارند، شاخصی برای تضمین موفقیت تحصیلی دانش آموز است. (اطمینان) از اینکه در شرایط بحرانی همواره فرد یا افرادی دانش آموز را (حمایت و هدایت) خواهند کرد، او را به ادامه مسیر دلگرم می کند. پژوهشگران نقش حمایتی والدین و اولیای مدرسه را تنها به صرف هزینه محدود نکرده و تاکید دارند این حمایت باید همه جانبه باشد. به این معنی که دانش آموز باید از جهت روانی، عاطفی، اجتماعی، اقتصادی، فکری و ... تحت حمایت قرار بگیرد و در بسیاری از موارد اصلا نیاز به صرف هزینه نبوده و نیاز دانش آموز در حمایت های غیر از حمایت های اقتصادی تعریف می شود. از جمله مسائل و مشکلات مربوط به نظام آموزش و پرورش در استان؛ کمبود امکانات آموزشی مدارس، کمبود نیروی متخصص، کیفیت پایین روش تدریس معلمان و ... را می توان نام برد. مسائلی دیگر نیز ممکن است در پایین آمدن کارایی مدارس استان ایلام مؤثر باشد از جمله این مسائل می توان به تنوع قومی- نژادی، تنوع فرهنگی، چندگانگی زبان و شرایط آب و هوایی (گرمای بیش از حد در حوزه جنوبی استان) اشاره کرد. بنابراین به منظور افزایش کارایی مدارس این استان باید آموزش ها و خدمات ارائه شده سازمان، متناسب با ویژگی ها و خصوصیات مناطق مختلف و حتی غیر متمرکز باشد. همچنین می توان با افزایش شمار معلمان، گذاشتن آموزش های ضمن خدمت برای معلمان، بیشتر کردن امکانات رفاهی و تسهیلاتی برای مدارس مختلف ناحیه در جهت افزایش کارایی این استان اقداماتی را صورت داد. افزایش کارآمدی شوراهای درون مدرسه (مانند شورای معلمان، شورای مدرسه، انجمن اولیا و مربیان و شورای دانش آموزان) با تفویض برخی از اختیارات اداره و مدرسه به آنان و فراهم آوردن زمینه مشارکت بیشتر ایشان در فرآیند تعلیم و تربیت مدرسه. به مسئولین مدرسه پیشنهاد می گردد در جهت فراهم ساختن زمینه تقویت ارتباطات با اعضای خانواده، همکلاسی ها، معلمان و کارکنان اقدام نمایند. به مسئولین مدرسه پیشنهاد می گردد در جهت فراهم ساختن زمینه تقویت انسجام ارتباطات از طرق زیر اقدام نمایند: ایجاد و تقویت حس صمیمت میان معلمان با یکدیگر، دانش آموزان و معلمان و دانش آموزان و مسئولین مدرسه. ایجاد و تقویت حس توافقی و مشارکت در فعالیت های مدرسه در میان معلمان با یکدیگر، دانش آموزان و معلمان و دانش آموزان و مسئولین مدرسه. به سیاستگذاران و برنامه ریزان درسی پیشنهاد می شود که به سبب اهمیت مقوله سرمایه اجتماعی در تمامی شئون زندگی افراد جامعه، به منظور آموزش انواع مؤلفه های این سرمایه ناملموس و به عنوان یکی از نیازهای حال و آتی جامعه، حداقل در برنامه درسی پیش دبستانی به صورت آشکار گنجانده و تا پایان مقطع متوسطه دوم پی گیری و مورد تأکید قرار دهند. به جهت اهمیت این سرمایه به عنوان یکی از منابع اجتماعی، به مدیران مدارس پیشنهاد می شود که به کشف منابع اجتماعی نهفته در شبکه های داخل و خارج مدارس از طریق بررسی محیط و محله اقدام نموده و در راستای جذب این منابع با اقدامات و مداخلات فرهنگی متناسب با ارزش ها، فلسفه اجتماعی، روان شناسی و مذهبی مشترک به صورت آزاد و به دور از اهداف جاه طلبانه و اجباری، آنها را به سیستم اجتماعی مدارس خود متصل و مدیریت نمایند و به کمک آنان گامی در جهت کارایی مدارس بردارند. توصیه می گردد به در شرح وظایف انجمن های اولیا و مربیان به تصمیم گیری اولیا برای بهتر برگزاری برنامه های آموزشی، پرورشی، تربیتی و فوق برنامه توجه بیشتری گردد. دست نهادها و سازمان

های غیر مرتبط با تعلیم و تربیت که اهدافی جز ارتقاء جایگاه سازمانی خود و استفاده تبلیغاتی از اختلاط با نظام تعلیم و تربیت کشور ندارند کوتاه گردد. به منظور ارتقاء سرمایه اجتماعی و به تبع آن افزایش کارایی و اهداف آموزش و پرورش متوسطه دوم، تمهیداتی در قالب یک پروتکل اجتماعی- فرهنگی جهت تاثیر گذاری هر مدرسه متوسطه دوم نظری در منطقه محل استقرار خود اندیشیده شود. در پایان پیشنهاد می گردد: بازنگری در قوانین و مقررات موجود در زمینه ی ارتباط اولیا با مدارس و تدوین قوانین مرتبط با موضوع، در سطحی بالاتر از آموزش و پرورش، از جمله در هیأت محترم دولت یا مجلس محترم شورای اسلامی، با توجه به نیازها و الزامات فرا روی جامعه لازم و ضروری است هم چنین هدایت قانون مند مدیران آموزش و پرورش از جمله مدیران مدارس در جهت جلب مشارکت های اولیا و ارزیابی از عملکرد آنها در این زمینه باید صورت گیرد و پخش برنامه های مناسب از طریق رسانه های ارتباط جمعی، به ویژه تلویزیون، برای تبیین مزایای مشارکت اولیا در امور مدرسه لازم است. منابع و امکانات انجمن اولیا و مربیان برای اجرای برنامه های مرتبط با جذب مشارکت های اولیا نیز افزایش یابد و معلمان و اولیاء در مورد توانایی و ظرفیت عظیم مشارکت متقابل خود در آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان آگاه گردند. به سایر پژوهشگران توصیه می شود که در تحقیقات آینده به بررسی تأثیر متغیرهای میانجی در رابطه بین متغیرهای تحقیق پرداخته شود. به تدوین الگوی انواع فرآیندهای سازمانی و تاثیر متغیرهای پژوهش در آن ها پرداخته شود. تدوین الگوهای انواع مفاهیم نوین مدیریت سازمان در ارتباط با متغیرهای پژوهش بعنوان متغیرهای میانجی و مداخله گر. اجرای این پژوهش در دیگر سازمان ها و شرکت ها و مقایسه نتایج حاصل با نتایج تحقیق حاضر. این پژوهش صرفاً به بررسی رابطه بین متغیرهای سرمایه اجتماعی با کارایی درونی و اثربخشی می پردازد و استنباط رابطه ی علی و معلولی از آن امکان پذیر نیست. پیشنهاد می شود که نقش متغیرهای میانجی و تعدیل گر در رابطه بین سرمایه اجتماعی و کارایی درونی و اثربخشی و مولفه های آنان مورد مطالعه قرار گیرد. به پژوهشگران پیشنهاد می شود پژوهش های بعدی را بر اساس نمونه های بزرگ تر انجام دهند. پیشنهاد می شود در تحقیقات آتی به انجام تحقیقات تجربی در رابطه بین متغیرهای پژوهش پرداخته شود. به تدوین الگوی کیفیت بخشی با حضور متغیرهای پژوهش با رویکرد آینده پژوهی به عنوان نیاز آینده مدیریت آموزشی پرداخته شود. از آن جا که کیفیت بخشی به نظام های آموزشی در صدر برنامه توسعه کشورهای دغدغه مند جهان است، در رابطه با سرمایه اجتماعی و مولفه های آن به عنوان عاملی موثر بر کیفیت نظام آموزشی، در خارج و داخل کشور و حتی استان مطالعاتی صورت گرفته است لیکن شاخص های ارزیابی این سرمایه در مطالعات مذکور، تکراری و همچنین غیربومی بوده و بیشتر گذشته نگر هستند و علل، تبعات و آثار کاهش سرمایه اجتماعی و بروز ناهنجاری ها را مورد مطالعه قرار داده اند و همچنین تاکنون سرمایه اجتماعی در ارتباط با کارایی و اثربخشی مورد سنجش و ارزیابی قرار نگرفته است. در این تحقیق سعی بر سنجش و بهره گیری از سرمایه اجتماعی موجود گروه ها و شبکه ها جهت رفع موانع و مشکلات موجود در آموزش و پرورش و ارائه الگویی بومی است که منجر به افزایش کارایی و اثربخشی در این مدارس شود. بنابراین مطالعه حاضر از نظر موضوعی دارای جنبه نوآوری است. ضمن اینکه سنجش سرمایه اجتماعی، در رابطه با آموزش و پرورش مقطع دوم متوسطه نظری- که از جمله مقاطع حساس و سرنوشت ساز در گروه سنی نوجوانان پانزده تا هفده سال می باشد- و در مناطق بومی شهرستان های استان ایلام صورت گرفت و این که نتایجی در زمینه کیفیت بخشی (کارایی و اثربخشی) مدارس به دست داده، از دیگر جوانب نوآوری آن است. یافته های این تحقیق به بعد زمانی و مکانی انجام تحقیق محدود می باشند. بایستی توجه داشت که مردم مناطق مختلف ایران دارای فرهنگ ها و رفتارهای خاص خود می باشند. بنابراین ممکن است نتایج این تحقیق به دلیل تفاوت های فرهنگی قابل تعمیم به سایر مناطق و استان ها نباشد. یکی دیگر از محدودیت های این پژوهش، محدود شدن جامعه مورد مطالعه به مدارس متوسطه دوم نظری استان ایلام بوده است. که مطمئناً تعمیم پذیری پژوهش به کل دانش آموزان متوسطه سایر شهرستان ها نتایج را با مشکل مواجه خواهد کرد. مطلوبیت اجتماعی: مفهوم طرزتلقی یا نگرش به مجموعه کلی تعصبات، اندیشه ها، قضاوت ها و نظرات درباره هر موضوعی اطلاق می شود. طرزتلقی آشکار نمی شود، مگر اینکه انگیزه خاصی برای ابراز آن وجود داشته باشد و یا به عبارتی، زمانی که

مورد سوال قرار گیرند به صورت بیان یا نوعی رفتار بروز می کنند. اما طرزتلقی نمی تواند با یک سوال اندازه گیری شود. زیرا لزوماً اندیشه ها در عرصه عمل همان گونه که ابراز می شوند، بروز نمی کنند. بی توجهی و بی انگیزه بودن بعضی از شرکت کنندگان در مورد پاسخ دادن پرسشنامه ها احتمالاً باعث می شود تا بعضی از پاسخ دهندگان با جدیت کافی به سوالها پاسخ نداده باشند و این امر می تواند به نوعی در تعمیم نتایج موثر باشد. مسئله کرونا و محدودیت های خاص خود در تردد و مشکلات دسترسی به جامعه آماری و همچنین انجام مصاحبه. از محدودیت های دیگر این پژوهش می توان به مقطعی بودن و استفاده از طرح همبستگی برای نشان دادن رابطه ی بین متغیرها دانست از این رو واضح شدن رابطه نشان داده شده بین متغیرها، احتیاج به مطالعات طولی دارد.

منابع

- ارفعی مقدم، عبدالمجید. (۱۳۹۶). طراحی یک الگو از رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی آموزشی، جامعه شناسی کاربردی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، دوره ۲۸، شماره ۳ (پیاپی ۶۷)، ۱۷۷-۱۹۴.
- استونر، جیمز و فریمن، ادوارد. (۱۳۷۵). مدیریت، ترجمه ی محمد اعرابی و علی پارسایان، چاپ اول، تهران: انتشارات موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی.
- حبیبی، حمدالله، پرداختچی، محمد حسن، ابوالقاسمی، محمود، قهرمانی، محمد. (۱۳۹۲). بررسی جو «یادگیری محور» مدرسه و ارتباط آن با اثربخشی مدرسه، پژوهش های آموزش و یادگیری، دوره ۱۰، شماره ۱۰۱، ۱۱۸-۲.
- حیدرزادگان، علیرضا، صندوق داران، محمدحسین. (۱۳۹۶). فرصت های آموزشی دانش آموزان عشایر استان سیستان و بلوچستان: (برابر یا نابرابر)، دو فصلنامه مطالعات برنامه ریزی آموزشی، دوره ششم، شماره یازدهم، ۱۷۵ تا ۱۵۹.
- حیدری پور، اسفندیار، خلیل مقدم، بیژن، راست قلم، مهدی، مولایی، احمدرضا. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی: تحلیلی بین کشوری، فصلنامه علمی پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی سال چهارم، شماره دوم، ۱-۱۰.
- خادمی زهرا، صفایی صفی اله، مرادی شهباز نسرين. (۱۳۹۷). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی (مورد مطالعه: زنان ۲۵ تا ۶۵ ساله شهر تهران)، جامعه شناسی کاربردی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، دوره ۲۹، شماره ۲ (پیاپی ۷۰)، ۱۴۷-۱۶۷.
- دادمان، میترا، یوسفی، علیرضا، یارمحمدیان، محمدحسین. (۱۳۸۶). شاخص های سنجش کارایی درونی در دانشگاه های علوم پزشکی، آموزش در علوم پزشکی، دوره ۷، شماره ۲ (پیاپی ۱۸)، ۴۰۹-۴۲۱.
- رحیمی، صالح، سهیلی، فرامرز، صادقیان، سعدی. (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با خلاقیت و کارایی سازمانی در بین کتابداران کتابخانه های عمومی استان کرمانشاه، علوم و فنون مدیریت اطلاعات، ۷ (۱)، ۹۹-۱۲۰.
- رضائی، روح اله، فمی، شعبانعلی، صلاحی مقدم، نفیسه. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد سازمانی در سازمان جهاد کشاورزی استان البرز، علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۱۱، شماره ۲، ۱۲۱-۱۳۳.
- رومیانی، یونس، مهرعلی زاده، یداله، پارسا، عبدالله. (۱۳۹۳). بررسی کارایی درونی مدارس مقطع راهنمایی شهرستان اهواز طی برنامه توسعه چهارم کشور به تفکیک پایه، موقعیت جغرافیایی و ناحیه، علوم تربیتی، دوره ۲۱، شماره ۲، شماره پیاپی ۲، ۳۹-۵۸.
- سالنامه آماری استان ایلام. (۹۳-۹۲). سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان ایلام، معاونت آمار و اطلاعات.
- سالنامه آماری استان ایلام. (۹۳-۹۴). سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان ایلام، معاونت آمار و اطلاعات.

- سالنامه آماری استان ایلام، (۹۴-۹۵). سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان ایلام، معاونت آمار و اطلاعات.
- سالنامه آماری استان ایلام، (۹۵-۹۶). سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان ایلام، معاونت آمار و اطلاعات.
- سالنامه آماری استان ایلام، (۹۶-۹۷). سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان ایلام، معاونت آمار و اطلاعات.
- شریف، سید مصطفی، نیلی، محمدرضا. (۱۳۸۵). بررسی کارایی درونی شاخه فنی و حرفه ای آموزش متوسطه استان کهگیلویه و بویراحمد طی سال های ۸۲-۱۳۷۷، نشریه مطالعات روانشناسی تربیتی، دوره ۲، شماره ۶ - شماره پیاپی ۶، ۱۰۹-۱۱۸.
- شریف، مصطفی، نیلی، محمدرضا، نیکخواه، محمد (۱۳۸۳). بررسی کارایی درونی شاخه فنی و حرفه ای آموزش متوسطه شهرستان شهرکرد طی سال های ۸۰-۱۳۷۵، نشریه مطالعات روانشناسی تربیتی، دوره ۱، شماره ۱ - شماره پیاپی ۱، ۱-۱۶.
- طالبی، ندا، توئی، نقی. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان، فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی، دوره ۴، شماره ۲، ۱۰۷-۱۲۳.
- عبیدی حوریلر، لایلا، پابویان، وارتوچی، آوانسیان، هرنند. (۱۳۹۹). رابطه بین هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی با شایستگی حرفه ای: مطالعه اعضای هیأت علمی دانشگاه ها، پژوهش های روانشناسی اجتماعی، شماره سی و نهم، ۱-۲۲).
- کاظمی، سعید. (۱۳۹۵). سرمایه اجتماعی و نقش آن در سازمان، دومین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران، ۱-۱۶.
- کیامرثی، آذر، مومنی، سویل. (۱۳۹۲). بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی و شادکامی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر دبیرستانی، روانشناسی مدرسه، دوره ۲، شماره ۱ (پیاپی ۵)، ۱۱۹-۱۳۰.
- کیان علیخانی، کتیرا، حمدانی، صدیقه. (۱۳۹۴). کارایی درونی مدارس راهنمایی بر اساس شاخص جریان دانش آموزی، اولین کنفرانس بین المللی نقش مدیریت انقلاب اسلامی در هندسه قدرت نظام جهانی (مدیریت، سیاست، اقتصاد، فرهنگ، امنیت، حسابداری) تهران.
- گودرزی نصرآبادی، گیتا. (۱۳۹۸). بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت آموزش منابع انسانی شهرداری خمینی شهر، مطالعات مدیریت و کار آفرینی، دوره پنجم، شماره ۱۵، ۲۹-۲۰.
- محسن پور، بهرام. (۱۳۸۹). برنامه ریزی آموزشی. تهران: انتشارات مدرسه.
- مصدق راد، علی محمد، اشرفی، انسیه. (۱۳۹۶). تاثیر مدیریت کیفیت بر کارایی بخش مراقبت های ویژه تنفسی بیمارستان، مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی، دوره ۱۵، شماره چهارم، ۳۰۳-۳۱۴.
- مهدیون، روح اله، پاهنگ، نظام الدین، یاریقلی، بهبود. (۱۳۹۶). شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت مدارس و بررسی وضعیت موجود آن: پژوهش ترکیبی. مدیریت مدرسه، ۱۷۳-۱۹۳.
- مهرعلی زاده، یدالله، رومیانی، یونس و پارسا، عبدالله. (۱۳۹۱). بررسی جریان مدل دانش آموزی دوره راهنمایی تحلیلی آموزش و پرورش شهرستان اهواز طی سال های برنامه چهارم توسعه. دو فصلنامه مطالعات برنامه ریزی آموزشی، سال اول، شماره دوم. ص ۲۷ - ۵۹.
- نصراصفهانی، علی، فرخی، مجتبی، امیری، زینب. (۱۳۹۵). تاثیر سرمایه اجتماعی بر توانمندسازی کارکنان (مورد مطالعه: پرستاران بیمارستان شریعتی تهران)، جامعه شناسی کاربردی، دوره ۲۷، شماره ۲، پیاپی ۶۲، ۱۱۱-۱۲۶.
- نوری، جواد، بخارایی، احمد، سینایی، سید عطاء الله. (۱۳۹۹). مطالعه جامعه شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی، پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، سال سیزدهم، شماره سوم (پیاپی پنجاه و یکم)، ۲۰۳-۲۲۸.

- Acar.E.(2011). Effects of social capital on academic success: A narrative synthesis, Educational Research and Reviews Vol. 6 (6): 456-461.
- Analia. D, Syaukat. Y, Fauzi.A & Rustiadi.E.(2020). The Impact of Social Capital on the Performance of Small Micro Enterprises, Jurnal Ekonomi Malaysia, 54(1: 81 – 96.
- Bagonza.G.(2021). Internal efficiency and the quality of university education in Uganda, Makerere University: <http://196.43.133.114/handle/10570/8261>.
- Balachandran,L.(2021). Tamils, Social Capital and Educational Marginalization in Singapore, London, Routledge.
- Dufitumukiza, A., Ntakirutimana, E., Niyibizi, E., & Mukanziza, J. (2020). The nine year basic education policy and secondary school internal efficiency: A case study in Rwanda. International Journal of Research in Business and Social Science (2147- 4478), 9(6), 202–212.
- Fu, S., Liu, H., Tan, K. H., Zhan, Y., Ding, Y., & Qi, W. (2018). How social capital affects the quality performance of agricultural products: evidence from a binary perspective of China. Sustainability, 10(9), 1-15.
- Hongyun,T., Kankam. W.A., Appiah-Twum. F., & Akolgo. I.G.(2019). Effect of Social Capital on Firm Performance: The Role of Entrepreneurial Orientation and Dynamic Capability,International Review of Management and Marketing, ۹(۴):۶۳-۷۳.
- Okinyi, R. A., Nyerere, J. K. A., and Kariuki, S. I. (2021).Internal efficiency of public vocational training centres in Kenya.African Educational Research Journal, 9(2): 375-384.
- Lai Fong Cheng, A. & Keung Yau, H. (2011). "Principals' and teachers' perceptions of quality management in Hong Kong primary schools". Quality Assurance in Education, 19(2), 170-186.
- Mappadang,A. & Khusaini. (2021). The Productivity of Vocational Schools: The Role of Efficiency, Fairness,Transparency, and Accountability of Financial Management, Widyakala Journal, 8 (1) : 1 – 9.
- Myeong, S., & Seo, H. (2016). Which type of social capital matters for building trust in government? Looking for a new type of social capital in the governance era. Sustainability, 8(4), 322-339.

- Ncube, N. J. (2009) Managing the quality of education in Zimbabwe: the internal efficiency of rural day secondary schools, University of South Africa, Pretoria: 1-۲۶۲.
- Parente, F. (2019). Inequality and social capital in the EU regions: a multidimensional analysis. *Regional Studies, Regional Science*, 6(1), 1-24.
- Sharbatliyan.M.H., Rohani. V.(2021) Sociological Study of the Relationship between Social Capital and Academic Achievement (Case Study: Male High School Students in Ghaen), *Journal of Sociological Studies of Youth*, Vol 12, Issue ۴۱: ۵۷-۷۴.
- Singh, N., & Koiri, P. (2017). Understanding social capital. *Social Science Spectrum*, 2(4), 275-280.
- Sozbilir, F. (2018). The interaction between social capital, creativity and efficiency in organizations. *Thinking Skills and Creativity*, 27: 92-100.
- Uline,C., Tschannen– Moran.(2008). The walls speak: The interplay of quality facilities, school climate, and student achievement, *Journal of Educational Administration*, 46(1):55-73.